VÄKIVALLAN MONET KASVOT S.6
DIGITEKNIIKKA VÄKIVALLAN VÄLINEENÄ S.8
PAKKOAVIOLIITOT IHMISKAUPPAA? S.28
HALLITUSOHJELMA JA RIKOKSEN UHRIN ASEMA S.30

RIKU

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

2•2019

TEEMA:
LÄHISUHDEVÄKIVALTA

riku.fi

Sisältö

TEEMA: LÄHISUHDEVÄKIVALTA

5 Pääkirjoitus
6 Väkivallan monet kasvot – ja termit

8 Huomaamatonta digitekniikkaa voidaan käyttää väkivallan välineenä
10 Miten lähisuhdeväkivalta haastaa poliisia työssään?
14 Familjevåld ur barnets syvinkel

16 Turvakoti pysäyttää väkivallan kierteen
18 Pantavalvonta lähestymiskiellon turvana
19 Romaninaisten kokema lähisuhdeväkivalta on edelleen tabu

24 Terveisiä pelon polulta
26 Nollalinja auttaa väkivaltaa kohdanneita ympäri vuorokauden

28 Ovatko pakkoavioliitot ihmiskauppaa?
30 Hallitusohjelma tavoittelee rikoksen uhrin aseman parantamista
32 Työryhmä selvitti lähisuhdeväkivallan sovittelun hyötyjä ja haittoja

34 Asianomistajan asema oikeudenkäynnissä
40 Juristi vastaa

44 Väkivaltatyön malli toimii teorian lisäksi myös käytännössä
46 Våldsförebyggande modellen fungerar även i praktiken

Kannenkuva: Sandy Millar, Unsplast.com

Seuraava RIKU-lehti ilmestyy: Joulukuu 2019

Toimitus:
Päätoimittaja
Leena-Kaisa Åberg
Toimitussihteeri
Sami Liukkonen
Toimituskunnan jäsenet
Maatu Arkio-Lampinen
Veli Hukkanen
Jaana Koivukangas
Jenni Lehtonen

Julkaisija:
Rikosuhripäivystys (RIKU)
Maistraatinportti 4 A 4. kerros,
00240 Helsinki
www.riku.fi

Kustantaja ja ilmoitushankinta:
Printmix Oy
Höyläämötie 11, 00380 Helsinki
www.printmix.fi
vaihde 020 710 9510

Taitto ja painatus:
Printmix Oy
Painos: n. 3600 kpl
ISSN 1455-1381 (painettu)
ISSN 2490-1741 (verkkojulkaisu)
Jakelu: RIKUn toimistot ja palvelupisteet
ilmoittajat www.riku.fi (sähköinen versio)

RIKU on valtakunnallisesti verkottunut toimija, jonka tehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasiassa todistavan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla palveluita.

RIKUn arvoja ovat asiakaslähtöisyys, vastuullisuus, luotettavuus, tasapuolisuus sekä yhteistyön ja välittämisen kulttuurin edistäminen yhteiskunnassa.
RIKUn toimijat ovat valittuja ja koulutettuja vapaaehtoisia sekä palkattuja ammattilaisia.
Pääsialliset rahoittajat ovat valtio ja STEA.

Tukipalvelut
- Auttava puhelin 116 006
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177
- RIKUchat, kts. www.riku.fi
- Syrjinnän vastaista neuvontaa, ks www.riku.fi Palvelut
- Todistajan tukea ks. www.riku.fi Palvelut
- Nuoren rikoksen uhrin tueksi www.riku.fi /nuoret
- Henkilökohtaista tukea 31 palvelupisteestä www.riku.fi Yhteystiedot

RIKU on yhteistyöhanke, jota toteuttavat yhteistyösopimukseen perustuen Ensi- ja turvakotien liitto Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Suomen Punainen Risti ja Suomen Setlementtiliitto. Tärkeimpiä muita yhteistyökumppaneita ovat alaa sivuavat viranomaiset ja järjestötoimijat.

Pääkirjoitus

Monimuotoinen lähisuhdeväkivalta

Useimmiten lähisuhdeväkivallan ajatellaan tarkoittavan kahden parisuhteessa elävän ihmisen välistä fyysistä väkivaltaa, mutta todellisuus on paljon moninaisempi. Erilaisia lähisuhteessa tapahtuvia väkivallan muotoja nostetaan esille RIKUn keväällä julkaisemassa videossa, joka löytyy Youtubesta googlaamalla ”Lähisuhdeväkivalta – Rauhankadun pihajuhlat”.

Tilastoissa ja väkivaltatyötä tekevien järjestöjen työssä näkyy eniten miesten naisiin kohdistama parisuhdeväkivalta, ja näin on myös meillä. Mutta kokonaiskuva on moninaisempi. RIKUn työn lähtökohtana onkin auttaa kaikkia uhreja tasapuolisesti riippumatta esimerkiksi heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä taustastaan tai seksuaalisesta suuntautumisestaan.

Tässä lehdessä on nostettu esille lähisuhdeväkivaltatyön kenttää eri näkökulmista. Haluamme nostaa esille sitä tärkeää työtä, mitä uhrien auttamiseksi tehdään ja on tehty, mutta myös lainsäädännön ja käytäntöjen uudistamistarpeita.

Yksi konkreettinen esimerkki liittyy lähestymiskiellon noudattamisen tehostamiseen. Tiedämme, että oikeuden määräämää kieltoa rikotaan usein ja valvonnan keinot ovat heikot. Pantavalvonnan käyttöönotto kuulostaa rajulta toimenpiteeltä, mutta kun vaakakupissa painaa toisaalta uhrin oikeus elämään ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen, on tämäkin vaihtoehto varteenotettava. Ruotsissa ja Norjassa se on jo rajatuissa tilanteissa käytössä – ja varmaan Suomessakin sähköinen valvonta tulisi toteutuessaan käyttöön tarkoin harkituissa tilanteissa.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmaa on kuvattu 200-sivuiseksi toiveiden tynnyriksi. Rikoksen uhrin näkökulmasta se sisältää paljon tärkeitä tavoitteita, jotka toivon mukaan pääsevät maaliin saakka.

Esimerkiksi lähestymiskieltoon liittyvä lainsäädäntö aiotaan uudistaa. Sen tarkemmin asiaa ei hallitusohjelmassa avata, mutta pantavalvonnan käyttöönotto voi olla yksi toteutettavista uudistuksista. RIKUn kantana on myös se, että lähestymiskieltohakemusten maksullisuudesta tulisi luopua. Joidenkin hakijoiden osalta se nostaa kynnyksen liian korkeaksi – ja kuitenkin on kysymys ihmisen perusturvallisuudesta.

Tämän lehden ilmestyessä olemme lähellä RIKUn 25-vuotisen taipaleen täyttymistä. 1.10.1994 on RIKUn perustamisen virallinen päivä. 25 vuoden aikana RIKUn toiminta on monipuolistunut ja kasvanut hurjasti. Määrätietoinen koko RIKUn olemassaolon ajan tehty kehittämis- ja vaikuttamistyö on kantanut hedelmää. Asiakkaiden määrät ovat vuosien varrella moninkertaistuneet – yhä suurempi osa rikoksen uhreja saa tukea ja apua.

Yksi asia ei kuitenkaan ole näiden vuosien aikana muuttunut. Edelleen lähisuhdeväkivallan uhrit ovat suurin yksittäinen asiakasryhmä RIKUn palveluissa. Tehtävämme on palvella lähisuhdeväkivaltaa – sen eri muodoissa – kokeneita ihmisiä jatkossakin niin hyvin kuin mahdollista – kaikkien yksilölliset tarpeet huomioon ottaen.

Leena-Kaisa Åberg
päätoimittaja
RIKUn toiminnanjohtaja

Väkivallan monet kasvot - ja termit

Väkivalta on vahva ja tunteita herättävä sana. Väkivalta on myös ilmiönä monimuotoinen ja ymmärrystämme haastava. Siksi on hyvä pysähtyä tarkemmin pohtimaan, mitä sanoja käytämme ja mitä tarkoitamme, kun puhumme väkivallasta. Jos esimerkiksi ymmärrämme väkivallan vain fyysisenä tapahtumana, voivat muut väkivallan muodot jäädä huomaamatta ja uhri ilman apua.

Ammattilaisten näkökulmasta väkivalta on monimuotoinen ilmiö, joka haastaa tekemään yhteistyötä. Jos kukin ammattilainen tarkastelee väkivaltaa vain omasta näkökulmastaan, voi ilmiö näyttäytyä liian kapeana ja osa sen piirteistä, seurauksista ja toisaalta ratkaisuista jäädä katveeseen. Erityisesti tämä koskee läheisissä ihmissuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa, eli lähisuhdeväkivaltaa, jossa auttamisen näkökulmasta yhteistyö eri ammattilaisten välillä on erityisesti tarpeen. Jos väkivaltailmiön käsitteitä ei ole yhteisesti määritelty, emme välttämättä ymmärrä toisiamme, vaikka puhuisimme samasta asiasta.

THL ryhtynyt työhön väkivaltatermien määrittelemiseksi

Väkivaltailmiön käsitteiden yhteistä määrittelyä on kaivattu, ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) väkivaltaverkosto on tämän vuoden aikana ryhtynyt toimeen. Tarkoitus on laatia väkivaltatyön sanasto, joka sisältäisi määritelmät suositeltavimmille väkivaltatyössä käytettäville käsitteille. Tavoitteena on saada sanasto valmiiksi syksyn aikana.

Kuva: Eeva-Liisa Kallonen THL

Kuva: M.T ElGassier - Unsplash

> ”KAIKILLA IHMISILLÄ ON OIKEUS SAADA APUA JA TUKEA VÄKIVALLAN KOKEMISEN JÄLKEEN”

Lähdimme liikkeelle siitä oletuksesta, että väkivallan sanasto on jokseenkin vakiintunut. Termeistä käymämme keskustelu on kuitenkin tuonut esiin monia erilaisia näkemyksiä siitä, mitä sanoja oikeastaan pitäisi käyttää, missä tilanteissa ja miten ne tulisi määritellä. Olemme miettineet yhdessä, miten lähisuhdeväkivalta oikeastaan määritellään ja mikä ero on lähisuhdeväkivallalla ja perheväkivallalla? Entä saako käyttää termiä kunniaväkivalta vai onko kunniaan liittyvä väkivalta kaikissa tilanteissa parempi termi? Tai käytetäänkö termiä seksuaaliväkivalta vai seksuaalinen väkivalta, ja onko niillä eroja?

Tässä monipolvisessa ja tunteita herättävässä sanaviidakossa on ollut suurena apuna hyödyntää sanastotyön asiantuntijoita, jotka ovat auttaneet meitä jäsentämään ajatuksiamme terminologisen sanastotyön periaattein ja menetelmin.

Väkivalta on moninaista ja siksi tarvitsemme erilaisia termejä

THL:n käsitetyön lähtökohtana on ollut kansainvälisesti hyväksytty WHO:n määritelmä väkivallasta. WHO:n määritelmässä väkivalta tarkoittaa *vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että tämä johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai kuolemaan*. Väkivaltailmiö on monitasoinen ja on yksilöllisten, ihmisten välisiin suhteisiin liittyvien, sosiaalisten, kulttuuristen ja ympäristöllisten tekijöiden monimutkaisen yhteisvaikutuksen tulos.

Sanastotyön käsitejärjestelmässä on pyritty kuvaamaan väkivallan monitasoisuutta sekä käsitteiden sisältöjä ja käsitteiden välisiä suhteita. Yleisesti käytettyjä väkivaltaa kuvaavia käsitteitä on katsottu eri näkökulmista. Väkivaltaa voidaan luokitella *ihmissuhteiden mukaan*: esimerkiksi perheväkivalta, parisuhdeväkivalta tai lähisuhdeväkivalta. Naisiin kohdistuva väkivalta -käsite kuvaa väkivaltaa sukupuolen mukaan, ja väkivaltaa voidaan kuvata *väestöryhmän mukaan*: esimerkiksi vammaisiin kohdistuva väkivalta. Lisäksi väkivaltaa voidaan kuvata *tapahtumapaikan mukaan*: esimerkiksi kadulla tapahtuva väkivalta. Yksi yleinen tapa kuvata väkivalta käsitettä on *väkivallan ilmenemisen mukaan*: esimerkiksi fyysinen tai henkinen väkivalta.

Työ on kuitenkin vielä kesken. Esimerkiksi kun kuvataan väkivaltaa, joka kohdistuu ihmisen seksuaalisuuteen tai loukkaa ihmisen kehollista itsemääräämisoikeutta, ollaan erityisen herkällä alueella. Tästä väkivallasta on myös lainsäädännössä ja käytännön työssä käytössä erilaisia muotoiluja. Seksuaalisuus on osa ihmisyyttä, ja se kytkeytyy vahvasti ihmisen minäkuvaan ja identiteettiin. Ihmisen seksuaalisuuden vahingoittaminen myös traumatisoi uhria usein syvästi. Tästä syystä yhteinen keskustelu suositusten aikaansaamiseksi on vielä tarpeen. Kieli myös elää ja muuttuu, joten myös myöhemmin päivitykset sanastoon ovat mahdollisia.

Miten valitsen oikean termin?

Käyttötarkoitus rajaa aina sanojen valintaa. Esimerkiksi tutkija ja väkivallan uhrien kanssa työskentelevä puhuvat väkivallasta eri tavoin. Myös näkökulma vaikuttaa. Esimerkiksi silloin, kun halutaan korostaa väkivaltailmiön sukupuolistuneita piirteitä, käytetään termejä, jotka sitä parhaiten kuvaavat. Eri sukupuoliin kohdistuu väkivaltaa lähes yhtä paljon.

Väkivalta ei ole kuitenkaan sukupuolittain tarkasteltuna samanlaista, vaan eroja liittyy sekä väkivallan kokemiseen, käyttöön, piirteisiin että sen seurauksiin. Naisiin kohdistuvasta väkivallasta puhutaan usein erikseen, sillä se on yksi vakavimmista maailmanlaajuisista ihmisoikeusrikkomuksista ja este sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumiselle. Sen ehkäisyyn velvoittavat kansainväliset ihmisoikeussopimukset.

Väkivaltaa kokeneen kohtaamista ja hoitoa luodessa tulee kuitenkin huomioida, että väkivallan uhri voi olla kuka tahansa sukupuoleen, ikään tai muihin ominaisuuksiin katsomatta. Kaikilla ihmisillä on oikeus saada apua ja tukea väkivallan kokemisen jälkeen, jotta toipuminen voi tapahtua mahdollisimman suotuisasti. Ammattilaisten puhe ohjaa uhrien kokemusta avun saannin helppoudesta tai vaikeudesta. Siksi on tärkeää, että väkivalta ymmärretään ilmiönä riittävän monimuotoisena ja etenkin uhrin näkökulmaa kunnioittaen. Tähän pyrimme myös sanastossamme.

Helena Ewalds, kehittämispäällikkö
Katriina Bildjuschkin, asiantuntija
Reetta Siukola, kehittämispäällikkö
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Huomaamatonta digitekniikkaa voidaan käyttää väkivallan välineenä

Moni käynnistää nykyään etänä kesämökin tai saunan lämmityksen ja samalla tarkistaa, että näkyykö mökin riistakamerassa kutsumattomia vieraita. Aktiivisuusranneke tallentaa verkkoon vuorokauden ympäri kaikki liikkumiset ja sydämensykkeet. Auton mobiilisovelluksella on helppo tarkistaa, mihin päin hypermarketin parkkipaikkaa auto tuli jätettyä. Joissakin kodeissa voi jo tarkistaa etänä jääkaapista, mitä kaupasta pitää muistaa ostaa. Mutta mitä sitten, kun näillä kaikilla valvotaankin sinua?

TEKSTI: Sami Liukkonen

Vuosi vuodelta koteihin, mökeille, työpaikoille, pihoille ja autoihin on tullut ja tulee lisää erilaisia ihmisten elämää helpottavia digitaalisia sovelluksia. Puhutaan esineiden internetistä (Internet of Things, IoT tai teollinen internet). Tällä tarkoitetaan erilaisten teknisten laitteiden välillä automaattisesti liikkuvaa tietoa sekä internet-verkon kautta tapahtuvaa laitteiden etäseurantaa ja -ohjausta.

Olemme jo tottuneet siihen, että digitaalista tekniikkaa on lähes kaikkialla ja se on samalla niin huomaamatonta ja helppokäyttöistä, että sen haittapuoliin ei juuri tule kiinnitettyä huomiota, vaikka syytä olisi. Tämän tietää Naisten Linjan Turv@verkko-hankkeessa työskentelevä **Louna Hakkarainen**. Hakkarainen on perehtynyt parisuhteissa ja niiden jälkeen tapahtuvaan digitaaliseen väkivaltaan.
– Kyse on siitä, että teknologiaa käytetään väkivallan tekemisen välineenä. Ilmiö on digitalisaation seurausta ja siinä on kyse väkivallan uudenlaisista taktiikoista ja seurauksista. Uusi teknologia mahdollistaa erittäin laajamittaiset yksityisyyden loukkaukset, niin parisuhteiden aikana kuin vielä eron jälkeen, ynnää Hakkarainen.

Kyseessä voi olla kokonainen kontrollikoneisto

Digitaalinen väkivalta -termi on ollut käytössä Suomessa vasta vähän aikaa ja se on otettu käyttöön Hakkaraisen vetämässä kaksivuotisessa tutkimus- ja vaikuttamishankkeessa. Hankkeessa pyritään ymmärtämään, miten uudet teknologiat muuttavat naisiin kohdistuvan väkivallan ja erityisesti parisuhdeväkivallan luonnetta. Termi tulee englanninkielestä – Digital Abuse. Hakkarainen ei ole täysin tyytyväinen suomenkieliseen vastineeseen, joka ei kuvaa ilmiötä sen koko laajuudessaan.
– Olen yrittänyt tunnistaa uuden teknologian mahdollistamia väkivallan taktiikoita, joilla tekijä pystyy loukkaamaan uhrin koskemattomuutta esimerkiksi vakoiluohjelmien avulla tai kaventamaan hänen elinpiiriään vaikkapa valvomalla viestinvaihtoa muiden kanssa. Sinänsä parisuhdeväkivallassa ei ole mitään uutta, mutta nyt tekniikka mahdollistaa uhrin ympärivuorokautisen kontrolloinnin sekä parisuhteen aikana että sen jälkeen. Teknologia muuttaa uhrin kokemusta väkivallasta, kertoo Louna Hakkarainen.

Digitaalisuuden hyödyntämisestä pari- ja lähisuhdeväkivallan välineenä on vasta verrattain vähän tutkimusta, ja tieto vanhenee nopeasti digitaalisen kehityksen myötä. Mutta jo maalaisjärjellä voi päätellä, että ilmiö ei varmasti ole ohimenevä eikä edes kovin harvinainen.
– Yksinkertaisimmillaan kyse voi olla kumppanin velvollisuudesta olla jatkuvasti tavoitettavissa. Kumppani tekee tarkistussoittoja, joihin on pakko vastata heti ja olla valmis puhumaan juuri niin kauan kuin

Kuva: Liina Aalto-Setälä

Vapaaehtoistyötä verkkovihan uhrien hyväksi

Louna Hakkarainen toimii myös viime vuoden lopulla perustetun Meitä ei vaienneta -yhdistyksen hallituksessa. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea verkkovihan uhreja muun muassa oikeudenkäyntikuluissa. Yhdistyksen tavoitteena on kerätä myös vapaaehtoisten asiantuntijoiden tukiverkosto, jonka kautta verkkovihan kohde voi saada maksutonta apua esimerkiksi juristilta, sosiaalityöntekijältä, psykologilta tai viestinnän asiantuntijalta.

verkkoviha.fi

Hälytyskellojen on hyvä soida, jos

- **kumppani tietää sinusta tai sinun tekemisistä asioita, joita hänen ei pitäisi tietää**
- **viestit näkyvät luettuina, vaikka et ole itse niitä lukenut**
- **entinen kumppani ilmaantuu paikkaan, josta hänellä ei pitäisi olla mitään tietoa**

Lisää tietoa digitaalisesta väkivallasta ja siltä suojautumisesta: naistenlinja.fi/turvaverkko

toinen haluaa. Ei auta, vaikka olisi työssä, sukuloimassa tai kaupassa. Saatetaan myös vaatia valokuvia todisteeksi. Jos ei vastaa puheluun tai viestiin esimerkiksi luennon tai jopa suihkun aikana, seurauksena voi olla mykkäkoulua, raivoamista, erolla uhkaamista, blokkaamista tai syytöksiä pettämisestä, kuvailee Hakkarainen.

Nykymaailmassa jopa hyvin laajamittaisen digitaalisen valvonnan mahdollistavien välineiden kuten vakoiluohjelmien saatavuus on niin helppoa ja halpaa, että ihminen, jolla on motivaatio valvontaan, voi sitä myös tehdä.
– Kontrollointi voi olla myös arkisempaa esimerkiksi kumppanin sähköpostin, sosiaalisen median tai tekstiviestien lukemista tai sosiaalisen median, tietokoneen ja jopa puhelimen käytön rajoittamista. Sosiaalisessa mediassa tarkkaillaan, että ketä kumppani seuraa tai kenen kuvista hän tykkäilee ja vaaditaan pienimmistäkin toimista tilille. Saatetaan myös vaatia lopettamaan yhteydenpito toisten ihmisten kanssa. Kumppanin tileille voidaan murtautua ja ohjata sähköpostit tulemaan itselle, kotiin voidaan asentaa valvontakameroita, tietokoneelle seurantaohjelmia ja autoon seurantalaite. Kyse ei ole usein mistään yhdestä teosta, vaan uhrin valvomiseksi rakentuu monissa tapauksissa kokonainen kontrollikoneisto, kertoo Hakkarainen.

Intuitioon kannattaa luottaa

Digitaalinen väkivalta voi olla myös painostamista intiimien kuvien lähettämiseen ja seksin kuvaamiseen tai salakuvaamista. Toisinaan uhri ei välttämättä tiedä vuosiin, että hänen tekemisiään on seurattu tai kumppani on kuvannut häntä salaa.
– Ei ole ihan harvinaista, että tekijä saattaa jossain vaiheessa vihjailla siitä, että hän tietää jotain sellaista, minkä ei pitäisi olla hänen tiedossaan. Uhri saattaa myös havahtua siihen, että hän joutuu jatkuvasti selittelemään omia tekemisiään tai olemaan jatkuvasti tavoitettavissa. Omaan intuitioon kannattaa yleensä luottaa, sanoo Hakkarainen.

– Uhri saattaa pitkään luulla, että olemalla avoin ja luotettava sekä todistelemalla syyttömyyttään, hän saa mustasukkaisuuden, seuraamisen ja kontrolloinnin loppumaan. Usein kumppanin käytös sitä vastoin pahenee. Lopulta ihminen elää vähän niin kuin talutushihnan päässä ja käsitys omasta tilanteesta voi hämärtyä. Väkivaltaisissa suhteissa uhrin voi olla hyvin vaikea rajata kumppanin toimintaa, muistuttaa Hakkarainen.

Helppoja ratkaisuja ei ole

Naisten Linja keräsi viime vuoden lopulla naisten kokemuksia digitaalisesta väkivallasta. Kyselyyn tuli 226 vastausta, joista noin 150 koski parisuhdetta tai eron jälkeistä aikaa.
– Kyselyn yksi ongelma oli, että jos ihminen pelkää tai epäilee, että häntä valvotaan, ei hän voi osallistua tällaisiin tutkimuksiin. Jos tietokoneella on vakoiluohjelma, niin kaikki tietokoneella tehdyt toimet saattavat päätyä ohjelman kautta vääriin käsiin, sanoo Hakkarainen.

Myös esimerkiksi turvakodeissa on viime aikoina herätty siihen, että gps-seurantalaite on erittäin helppo asentaa entisen kumppanin autoon. Sijaintitietoihin pääsee käsiksi myös monien sovellusten ja palveluiden esimerkiksi Gmailin kautta. Näin turvapaikat ja liikkumiset päätyvät helposti entisen kumppanin tietoon.
– Näihin tilanteisiin ei ole olemassa yhtä helppoa ratkaisua. Puhelimen sulkeminen estää sijaintitietojen jakamisen, mutta sitten kun laittaa sen takaisin päälle, sijainti saattaa päätyä taas väärin käsiin. Tämän ymmärtäminen on myös haaste monelle uhreja auttavalle ammattilaiselle. Ammattilainen saattaa esimerkiksi suositella uhrille, että tämä lopettaisi tietokoneen, puhelimen tai sosiaalisen median käytön, jos kumppani seuraa uhrin toimintaa siellä. Tämä voi olla hyvin musertavaa ihmiselle, jonka elinpiiriä on kavennettu mahdollisesti jo vuosien ajan, kertoo Hakkarainen.

Naisten Linjan mukaan myös digitaalisen väkivallan uhrilla on oikeus teknologiaan. Laitteiden ja sovellusten turvallisuutta voi parantaa monilla eri tavoilla.
– Tämä on kuitenkin pitkä tie, koska kaikki käytössä olevat laitteet ja sovellukset on käytävä huolellisesti lävitse. Ammattilaisen tai luotetun ystävän on hyvä olla tässä apuna. Turvallisuustoimenpiteitä kannattaa myös suunnitella strategisesti, sillä joissain tapauksissa yksityisyyden lisääntyminen ja tietovirran tyrehtyminen lisää fyysisen väkivallan riskiä.

– Riskialttiiseen yhteydenpitoon tai tiedonhakuihin kannattaa käyttää ystävän puhelinta tai kirjaston konetta. Tällaisilla turvallisilla laitteilla on hyvä myös vaihtaa kaikki mahdolliset salasanat. Salasanojen sijaan kannattaa käyttää pidempiä salalauseita, joissa ei ole henkilökohtaisia tietoja. Jos esimerkiksi epäilee, että tietokoneessa on vakoiluohjelma, niin ainoa varma keino on hankkia sen tilalle uusi laite ja toimittaa epäilyttävä laite suljettuna poliisille, kertoo Hakkarainen.

Kuva: Liina Aalto-Setälä

Miten parisuhdeväkivalta haastaa poliisia työssään?

TEKSTI: Heli Yli-Räisänen

Poliisinkin työ helpottuu, jos osaa kohdata lähisuhdeväkivallan uhrin sensitiivisesti.

Pelkästään Helsingissä lähisuhdeväkivallaksi luokiteltuja rikosjuttuja tutkitaan vuosittain noin 1500. Osa näistä on aikuisten välisiä ja osa lapsiin kohdistuneita rikoksia. Lähisuhdeväkivalta on ollut yleisen syytteen alainen rikos jo vuodesta 2011, mutta vanha käsitys siitä perheen sisäisenä asiana elää vielä osittain tiukasti. Se hankaloittaa myös poliisin tutkintatyötä, kun uhri kokee häpeää kokemastaan väkivallasta, pelkää tai ei muusta syystä halua tehdä yhteistyötä poliisin kanssa. Poliisin asenne uhria kohtaan voi olla ratkaisevaa sekä uhrin kokemuksen että poliisin oman työn kannalta.

Rikosylikomisario **Jari Koski** Helsingin poliisilaitoksen Rikostutkintayksiköstä kertoo, että rikosepäily lähisuhdeväkivallasta tulee poliisille useilla eri tavoilla: esimerkiksi kotihälytyksen yhteydessä, ulkopuolisen ilmoittamana tai asianomistajan eli uhrin ilmoittamana. Ilmoitus voi tulla myös sosiaaliviranomaiselta tai terveydenhuollon henkilöstöltä. Rikosilmoituksen voi nykyään myös tehdä kuka tahansa netissä, mutta sähköinen rikosilmoitus soveltuu paremmin rikoksiin, joissa ei ole tarvetta akuuteille toimenpiteille. Mahdollisuudet selvittää lähisuhdeväkivaltarikos ovat huomattavasti paremmat, mitä nopeammin tapahtuneesta ilmoitetaan poliisille.

Etua erikoistuneista tutkijoista

Poliisin ja uhrin kohtaaminen on tärkeä hetki.
– Helsingin poliisilaitoksella on tutkintaryhmä, joka tutkii lähisuhteessa tapahtuneet väkivaltarikokset. Ryhmän tutkijat ovat perehtyneitä lähisuhdeväkivaltaan liittyviin erityisilmiöihin, kuten esimerkiksi kunniaväkivaltaan. Lähisuhteessa tapahtuneen väkivaltarikoksen uhriksi joutuminen on monelle ahdistava kokemus, ja uhrille on usein hyvin tärkeää se, että hänen tekemäänsä ilmoitukseen suhtaudutaan sensitiivisesti. Poliisin suhtautuminen rikoksen uhriin saattaa jopa vaikuttaa siihen, kuinka paljon uhri haluaa kokemistaan asioista poliisille kertoa, Koski sanoo.

Erilaisiin tukipalveluihin ohjaaminen on merkittävää monella tapaa.
– Esitutkinnan suorittamisen lisäksi poliisi on velvoitettu ohjaamaan sekä rikoksen uhri että tekijä auttavien tahojen piiriin. Vaikka palveluihin ohjaaminen on jokaisen poliisin velvollisuus, korostuu asian tärkeys erityisesti lähisuhdeväkivallan osapuolia kohdatessa. Palveluiden piiriin ohjaaminen on tärkeää ennalta estävää toimintaa, varsinkin kun huomioon otetaan lähisuhdeväkivallan ylisukupolvistunut luonne, Koski jatkaa.

Kun uhri ei halua tutkintaa

Koski kertoo, että asianomistajat eli rikoksen uhrit eivät aina ole halukkaita selvittämään tapahtumia, ja niille on harvoin saatavissa ulkopuolisia todistajia.
– Haluttomuus asian selvittämiseen voi johtua uhrin kokemasta pelosta ja toisinaan uhrit kokevat jo sopineensa asian väkivallan tekijän kanssa, eivätkä siksi halua selvittää tapahtumia viranomaisten kanssa. Lähisuhteessa tapahtunut lieväkin väkivalta on kuitenkin yleisen syytteen alainen rikos, mikä tarkoittaa sitä, että poliisilla on velvollisuus tutkia tapausta, vaikka rikoksen uhri ei vaatisi asiassa rangaistusta, Koski sanoo.

Koski toivoisi, että uhrit ilmoittaisivat väkivallasta poliisille mahdollisimman pian sen tapahduttua ja hakeutuisivat lääkäriin näyttämään mahdolliset vammat. Oikein ja ajoissa tehty lääkärintarkastus toimii myös todisteena.
– Varsinkin niissä ilmoituksissa, joissa tapahtuma-ajan ja poliisille ilmoittamisen ajan välillä on pitkä viive, on usein vaikeaa saada rikosasiassa hyvää näyttöä, ja näytöllä on kuitenkin ratkaiseva rooli rikosprosessissa, Koski sanoo.

Kuva: Kelly Sikkema - Unsplash

Hän lisää vielä, että, lähisuhdeväkivallan uhrin näkökulmasta on erittäin tärkeää, että tilanteeseen puututaan välittömästi. Useassa tapauksessa väkivaltatilanne toistuu ja pitkittyessään väkivalta voi raaistua.

Tilanteiden moninaisuus

Lähisuhdeväkivallan uhri on valtaosassa tapauksista nainen tai lapsi, ja tekijä on puolestaan mies, mutta Koski muistuttaa, että on hyvä tiedostaa myös mahdollisuus, että uhrina ja tekijänä voi olla yhtä hyvin nainen tai mies, tai väkivalta voi olla esimerkiksi sisarusten välistä, ei aina pariskunnan. Samoin on syytä pitää mielessä, että parisuhdeväkivalta mielletään helposti naisen ja miehen väliseksi väkivallaksi, mutta myös samansukupuolisten parisuhteissa voi olla väkivaltaa. Lähisuhdeväkivalta koskettaa valitettavasti kaikkia uhreina ja tekijöinä sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta ominaisuudesta riippumatta.

Poliisin peruskoulutukseen kuuluu Kosken mukaan koulutusta läheisväkivallan tunnistamiseen, ja lähisuhdeväkivaltarikoksiin erikoistuneille poliiseille on tarjolla erilaista erikoistumiskoulutusta, muun muassa lapsiin kohdistuvien rikosten tutkintakoulutusta.

Familjevåld ur barnets syvinkel

Kuvassa: Tuula Kiviniemi

Våld i hemmet kan visas i många former, inklusive fysisk aggression, men även känslomässiga övergrepp, trakasserier, förföljelse och frihetsberövande kan alla vara former av våld i hemmet. Idag vet vi att barn som lever med vuxna som slår har benägenhet att ha en negativ syn på relationer och att de riskerar att själva söka sig till relationer där de slår sin framtida partner eller själva blir utsatta för misshandel av sin partner. Detta är en överföring av ett beteendemönster från generation till generation. Utan rätt typ av skyddande faktorer, stöd och behandling blir barnen mycket influerade och följderna inverkar på såväl individen som samhället.

Kuva: Trym Nilsen - Unsplash

Det är förödande för ett barn att se när en närstående blir utsatt för våld. Det har samma destruktiva verkningar för barnets hälsa och utveckling som att själv utsättas för våld. Forskningen visar att barn som har upplevelser av våld mellan sina föräldrar mår sämre än barn som inte har upplevt våld mellan sina föräldrar.

Att som barn uppleva våld eller andra former av övergrepp för med sig en ökad risk för fysisk och psykisk ohälsa, både på kort och på lång sikt. Det lilla barnets hjärna är särskilt sårbar för att utsättas för långvariga och höga nivåer av stress (t.ex. genom våld i familjen) vilket innebär en hög risk för att hjärnans strukturering skadas. Att som barn bevittna våld av och mot närstående eskalerar till faran att själv bli föremål för våld.

Det finns forskare som menar att den svåraste och mest skadliga formen av våld för ett barn, ur ett psykologiskt perspektiv, är att uppleva pappas våld mot mamma. Det anses farligare än att uppleva våld på gatan eller att själv bli direkt utsatt för fysiskt våld. Att bevittna våld mot en anknytningsperson, är att betrakta som en form av psykisk misshandel. Barnet kan uppfatta detta som ett hot mot hela sin existens. När barn tvingas bevittna våld mot en förälder blir det känslomässigt övergivet och skyddslöst, eftersom det just då förlorar bägge sina föräldrar – den ene i form av en hotfull angripare och den andre som ett utsatt offer.

Konsekvenserna av våldet

När våldet äger rum i familjen är det omgivet av ett kulturellt tabu. Den som talar om våldet i sin familj riskerar att drabbas av skam och omgivningens förakt. Detta benämns som ett tabuiserat trauma vilket försvårar återhämtningen.

Symptom som barnen kan få är ångest, oro och depressiva problem samt utåt kan det synas som aggressivitet, antisocialt beteende eller hyperaktivitet. Studier visar att när barn bevittnar våld i familjen under sin uppväxt påverkar deras nära relationer och mönster för socialt samspel negativt. Vidare rapporterar de fler konflikter i kamratrelationer samt känner sig mer ensamma än andra barn. Barn som växer upp med en våldsam pappa lär sig också att våld är ett effektivt sätt att skaffa sig kontroll. Det finns en rad studier som visar att barn som upplever våld i hemmet har en tydligt ökad risk för PTSD.

Att bevittna våld är att bli misshandlad. Barn som bevittnat våld i hemmet påverkas lika negativt som fysiskt misshandlade barn. Trots detta visar resultaten att barn som bevittnat våld glöms bort av samhället. Om barn som bevittnat våld skulle kunna vara målsägande skulle flera problem lösas. Barn som bevittnat våld skulle i likhet med barn som utsätts för fysisk misshandel omnämnas med namn och personnummer i polisanmälningar, de skulle betraktas som brottsoffer i straffrättslig mening och få ersättning därefter.

Brottsskadeersättning till barn som bevittnat brott i Sverige

Barn som har bevittnat våld i en nära relation kan i Sverige ha rätt till brottsskadeersättning. Staten har ett ersättningsansvar för barn som bevittnat allvarliga brott mot en närstående, trots att barnet inte kan få skadestånd från förövaren. Med barn menas den som var under 18 år när brottet begicks.

”Bevittnat” innebär att barnet har sett eller hört den brottsliga gärningen, t.ex. att en förälder blivit misshandlad eller hotad av den andra föräldern eller av någon annan närstående till barnet. Det kan också handla om övergrepp mot syskon. Att bevittna våldsoch sexualbrott ger rätt till ersättning. Barn kan också få ersättning om det bevittnat en förälder hota den andra föräldern eller slå sönder det gemensamma hemmet. Alla omständigheter i fallet ska bedömas men framför allt den skada, kränkning och fara som brottet kan antas ha orsakat barnet. Ersättningens storlek beror på hur allvarligt det bevittnade brottet är.

För att ett barn som bevittnat brott ska kunna få brottsskadeersättning krävs i de allra flesta fall en fällande dom för det brott som barnet bevittnat. Dessutom måste det finnas någon form av dokumentation, helst i förundersökning, gärningsbeskrivning eller dom, som visar att barnet sett eller hört brottet.

Målsägandestatus åt barn

Om barn som upplevt våld mot en närstående skulle ges målsägandestatus skulle det innebära ett starkare juridiskt skydd och möjlighet till formell upprättelse och olika stödåtgärder. Barnet skulle exempelvis ha möjlighet att polisanmäla brottet och ha rätt till en särskild företrädare vid en förundersökning och rättegång, kunna göra skadeståndsanspråk samt förhöras i ett mål även om vårdnadshavaren motsätter sig detta.

Det senaste som har hänt i frågan är att regeringen i Sverige år 2018 påbörjade en statlig utredning med namnet ”Skydd för barn som bevittnar våld eller andra brottsliga handlingar”. Utredaren har lagt fram sitt slutbetänkande med ett lagförslag till regeringen om kriminalisering av att låta barn bevittna brott. Förslaget har sänts ut på remiss den 14.6 så att vi måste ännu vänta på besked innan lagen träder i kraft. Storbrittanien, Ungern och i vissa delstater i USA är det redan straffbelagt.

1.1.2020 kommer också barnkommitionen att bli svensk lag. Barnens rätt till liv, överlevnad och utveckling ska skyddas. Barnen ska ha rätt till skydd av alla former av våld och övergrepp, vilket innebär allt våld, fysisk, psykisk och även exponering av våld i hemmet.

Barnens rätt till att få målsägandestatus och att kunna få skadeersättning när hen upplever och bevittnar våld av en närstående borde vara en självklar sak även i Finland. Låt oss vuxna göra beslut som skyddar våra barn och bryta cirkeln av ett negativt generationsbeteende. Mäns våld mot kvinnor innebär stora ekonomiska kostnader både för samhället, individen och framtida generationer. Förutom att det är ett mycket allvarligt hot mot kvinnors säkerhet och rättigheter är det ett ännu större hot mot barnen som tvingas bevittna våldet av närstående.

Tuula Kiviniemi
handledare
RIKUs serviceställe i Åbo

Turvakoti pysäyttää väkivallan kierteen

TEKSTI: Minna Korva-Perämäki

Kuva: Minna Korva-Perämäki

Suomessa esiintyy huomattavan paljon parisuhdeväkivaltaa, vaikka asiasta puhutaan julkisuudessa jo suhteellisen paljon. Parisuhdeväkivallan uhrien tilannetta pyritään helpottamaan muun muassa valtion rahoittamilla turvakodeilla. Turvakoteihin hakeutui vuonna 2018 kaikkiaan 5 063 asiakasta, joista aikuisia oli 2 697 ja lapsia 2 358.

Suomessa tapahtuu muihin EU-maihin verrattuna huomattavan paljon väkivaltaa. Henkirikoksia tehdään maassamme noin kaksinkertainen määrä EU-maiden keskiarvoon verrattuna. Väkivaltaan syyllistyvät maassamme sekä miehet että naiset, mutta poliisin tietoon tulleessa parisuhdeväkivallassa suurin osa tekijöistä on miehiä. Maamme henkirikokset tehdään yleensä kotona perhepiirissä.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 viranomaisten tietoon tulleissa pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 8300 uhria, joista naisia oli 68,1 prosenttia. Suomessa lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokenut henkilö voi hakeutua mihin tahansa turvakotiin kotikunnastaan riippumatta. Turvakotipalvelut on tarkoitettu henkilöille ja heidän mukanaan oleville alaikäisille lapsille, jotka kokevat lähisuhdeväkivaltaa tai elävät sen uhan alla. Turvakodit tarjoavat välitöntä kriisiapua, ympärivuorokautista turvattua asumista sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, neuvontaa ja ohjausta.

Ensimmäiset turvakodit perustettiin aluksi kolmivuotisena kokeiluna vuonna 1979 Helsinkiin, Ouluun, Turkuun ja Kotkaan. Nykyisin turvakoteja toimii jo 28 ja niissä on yhteensä 202 perhepaikkaa.

Turvakoti takaa turvallisuuden tunteen

Ensi- ja turvakotien liitossa perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön asiantuntijana toimiva **Johanna Linner Matikka** kertoo, että turvakotiin hakeutuminen helpottui asiakkaiden kannalta huomattavasti vuoden 2015 lakimuutoksen myötä.
– Uudistuksen myötä turvakotiin hakeutuvan ei tarvitse enää hakea maksusitoumusta asuinkuntansa sosiaalihuollosta ja turvakotipalvelut ovat täysin ilmaisia apua tarvitsevalle. Ennen vuotta 2015 kunnat saivat määritellä itse turvakotiasiakkaiden omavastuuosuuden. Tuolloin

Kuva: Minna Korva-Perämäki

turvakotien asiakkaat olivat eri arvoisessa asemassa. Uuden lain myötä kaikki turvakotipalvelut ovat valtion rahoittamia erityispalveluita, mikä mahdollistaa myös turvakotipaikan hakemisen eri paikkakunnalta, Linner Matikka kuvailee.
– Silloin kun väkivaltaa tai sen uhkaa kokenut henkilö hakeutuu turvakotiin, hänelle järjestetään välittömästi kiireetön ja rauhallinen tila toipua. Jokaisessa tilanteessa otetaan aina huomioon myös lapset ja heille järjestetään turvallinen tila leikkiä ja olla, Linner Matikka kertoo.

Linner Matikka jatkaa, että tilanteesta riippuen asiakas on turvakodissa parista päivästä muutamaan viikkoon.
– Asiakkaan tulohaastattelu tehdään rauhallisessa ja häiriöttömässä tilassa, jolloin kartoitetaan lyhyesti se, mitä on tapahtunut ja mistä tilanteesta asiakas on turvakotiin hakeutunut. Keskustelun aikana asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja yksityisyyttä kunnioitetaan ja hänen annetaan kertoa se, mitä hän itse haluaa, omassa tahdissaan. Jos asiakkaan mukana on lapsia, he ovat tulohaastattelussa mukana ainakin osan ajan, jolloin huomioidaan lapsen ikä ja kehitystaso. Asiakkaalle kerrotaan myös lastensuojeluilmoituksesta sekä siitä, mitä lastensuojelu tarkoittaa. Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuden vuoksi vanhempi ei voi olla alaikäisten lasten kanssa turvakodissa nimettömänä, Linner Matikka kuvailee.

– Tilanteen tasaantumisen jälkeen eli työskentelyn alussa asiakkaan kanssa laaditaan yhdessä suunnitelma, mihin kirjataan muun muassa asiakkaan tuen tarve ja tavoitteet turvakotijaksolle. Työskentelyvaiheeseen kuuluu asiakkaan kokonaistilanteen läpikäyminen lähiverkostoineen, väkivaltakartoitus ja väkivallan riskien arviointi esimerkiksi MARAK-riskienarviointilomaketta käyttäen, Linner Matikka tiivistää.

Turvakodin jälkeen

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistykset tarjoavat matalankynnyksen avopalveluja eli asiakas voi saada ohjausta ja tukea myös

Kuvassa: Johanna Linner Matikka
Kuva: Laura Kallalahti

ilman turvakotiin hakeutumista.
– Avopalveluissa tarjotaan tukea väkivaltatilanteen selvittämiseksi sekä pitkäaikaista apua kriisistä selviytymiseen. Avopalvelu on toimiva ratkaisu silloin, jos väkivallan uhri ei tarvitse turvakodin tarjoamaa välitöntä fyysistä suojaa. Turvakotien avopalvelut tarjoavat keskusteluapua kaikille perheenjäsenille ja erityistä huomioita saavat näissä tilanteissa väkivaltaa kokeneet tai nähneet lapset. Apua, neuvoa ja ohjeistusta saavat myös väkivallan tekijät, Linner Matikka kuvailee.

Linner Matikka jatkaa, että väkivaltaisesta parisuhteesta lähteminen ja selviäminen on hidas prosessi kaikille osapuolille.
–Turvakotijakson päätyttyä eli kriisivaiheen jälkeen kaikille perheväkivallan osapuolille tarjotaan edelleen tukea. Selviytymisvaiheen työ on pitkäkestoista, järjestelmällistä ja monimuotoista tukea, jonka tavoitteena on perheväkivallan katkaisu. Keskeistä selviytymisvaiheen työssä on apu erilaisten käytännön asioiden hoitamisen tukemisessa, kuten asumis- ja toimeentulotukiasioissa, työpaikan- ja lasten hoitopaikan hakemisessa, lasten huoltajuuteen ja tapaamisiin sekä vanhemmuuteen liittyvissä asioissa. Näiden lisäksi turvakotipalveluja tarvitsevaa asiakasta autetaan löytämään hänen omia voimavarojaan keskustelemalla väkivallan kokemuksista, väkivallan tunnistamisesta ja vanhemmuudesta, sekä erilaisista tunteista, joita tilanteeseen liittyy. Yhteistyö muiden viranomaisten ja auttavien tahojen kanssa on tässä vaiheessa erittäin tärkeää, Linner Matikka sanoo lopuksi.

Eroon väkivaltaisesta käytöksestä

Suomessa ajatellaan, että väkivallan käytön lopettaminen on mahdollista vain silloin, kun tekijä on valmis ottamaan vastuun omista teoistaan ja käyttäytymisestään. Jotta väkivaltainen käytös muuttuisi, tekijältä vaaditaan huomattavaa motivaatiota pitkäkestoiseen prosessiin. Itse teosta väkivallan tekijä joutuu vastuuseen rikoslain mukaisesti.

Yleinen suhtautuminen naisten tekemään väkivaltaan oli välinpitämätöntä vielä joitakin vuosia sitten, mutta nykyään eri viranomaiset suhtautuvat näihin tilanteisiin avoimemmin. Väkivaltaa tekevät siis miehet ja naiset, mutta poliisin tietoon tulee huomattavasti enemmän miesten väkivallan tekoja.

• Ensi- ja turvakotien liiton avopalvelut auttavat väkivallan tekijöitä, jotka haluavat ehkäistä tai lopettaa väkivallan käytön lähisuhteissaan ja tarvitsevat apua kriisinsä selvittämisessä. Jussityön tavoitteena on tukea miehiä löytämään väkivallattomia ongelmanratkaisukeinoja, sekä auttaa miehiä elämään turvallisesti itsensä ja läheistensä kanssa.

• Miessakit ry:n Lyömätön Linja on lähisuhde- ja perheväkivaltaan erikoistunut toimintamuoto miehille, jotka käyttävät henkistä tai fyysistä väkivaltaa seurustelukumppaniaan, puolisoaan, lastaan tai muuta läheistään kohtaan. Miehen Linja -projekti keskittyy perheessä väkivaltaisesti käyttäytyneiden maahanmuuttajamiesten auttamiseen ja tukemiseen.

• Maria Akatemiasta apua saavat väkivaltaa käyttävät naiset. Keskusteluapua saa muun muassa chatista ja auttavasta puhelimesta.

Pantavalvonta lähestymiskiellon turvana

TEKSTI: Minna Piispa
Neuvotteleva virkamies oikeusministeriö, Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto, Rikoksentorjunta ja seuraamukset. Kuva: Oikeusministeriö, Hille Puusaari

Lähestymiskiellon rikkominen on varsin yleistä. Kieltoa voidaan rikkoa monin tavoin, kuten puhelinsoitoilla, tekstiviestillä, kyttäämällä kotipihalla tai seuraamalla.

Vuosittain käräjäoikeudessa myönnetyistä kaikista lähestymiskielloista rikotaan karkeasti ottaen runsasta kymmenesosaa, vuosittain noin 160 kieltoa. Toistuvat rikkomiset ovat tavallisia. Tilastokeskuksen selvityksen mukaan noin kaksi viidestä lähestymiskieltoa rikkovista rikkoo sitä useammin kuin kerran. Kiellon valvonta on nykyisin vain uhrin tekemien ilmoitusten varassa. Sähköisellä valvonnalla voitaisiin vaikuttaa erityisesti sellaisiin henkilöihin, jotka rikkovat lähestymiskieltoa toistuvasti.

Oikeusministeriössä valmistui keväällä 2019 arviointimuistio lähestymiskiellon valvonnan tehostamisesta.

Valvonnan toteutus Pohjoismaissa

Ruotsissa ja Norjassa on ollut käytössä joitakin vuosia lähestymiskiellon sähköinen valvonta. Valvonnalla kielletään kieltoon määrättyä henkilöä menemästä tietylle rajatulle alueelle sekä lähestymästä, tapaamasta tai muutoin ottamasta yhteyttä suojattavaan henkilöön. Sähköiseen valvontaa liittyy usein kehoon kiinnitettävä sähköinen jalkapanta, josta lähtee poliisille hälytys, mikäli valvottava henkilö menee kielletylle alueelle tai jos hän ei huolehdi valvontalaitteestaan asianmukaisesti. Lähestymiskiellon sähköisestä valvonnasta vastaavat pääasiassa poliisi- ja syyttäjäviranomaiset.

Alustavat kokemukset molemmissa maissa ovat myönteisiä. Ruotsin alustavat kokemukset osoittavat, että sähköisellä valvonnalla suojellut uhrit ovat valvonnan aikana kokeneet valvottavan henkilön taholta korkeintaan pieniä rikkomuksia, eikä useissa tapauksissa rikkomuksia ole tapahtunut lainkaan. Uhrit ovat kokeneet saaneensa tukea, koska poliisi on vastannut sähköisestä valvonnasta. Hyötyjä ovat olleet myös tekninen todistusaineisto. Haittana ovat järjestelmän korkeat kustannukset. Kustannuksia aiheutuu järjestelmän käyttöönotosta ja valvonnan poliisille vaatimista lisäresursseista.

> ”HALLITUSOHJELMAAN ON KIRJATTU, ETTÄ LÄHESTYMISKIELTOON LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ UUDISTETAAN TURVAAMAAN PAREMMIN UHRIN OIKEUDET”

Kuva: Michael Mroczek - Unsplash

Lausunnonantajat tukivat sähköistä valvontaa

Suurin osa oikeusministeriön arviointimuistion lausunnonantajista kannatti sähköisen valvonnan jatkovalmistelua. Lausunnoissa todettiin, että sähköisen valvonnan lisäksi on kehitettävä muita keinoja ja kytkettävä jo olemassa olevia työmuotoja paremmin lähestymiskiellon valvontaan, kuten MARAK (moniammatillinen riskinarvioinnin kokous) ja tekijän hoitoon ohjaus.

Useissa lausunnoissa todettiin, että sähköinen valvonta soveltuisi tapauksiin, joihin uhkausten tai kieltoon määrätyn aiemman väkivaltakäyttäytymisen perusteella voidaan arvioida liittyvän väkivallan uhka sekä tapauksiin, joissa lähestymiskieltoa rikotaan toistuvasti. Sähköisen valvonnan katsottiin soveltuvan parhaiten laajennettujen lähestymiskieltojen yhteydessä käytettäväksi. Sen sijaan lausunnoissa todettiin, että sähköinen valvonta ei todennäköisesti olisi kovin tehokas valvontakeino silloin, jos lähestymiskiellon rikkomisessa on kyse muista kuin fyysistä yhteydenotoista, kuten puhelut tai sosiaalinen media.

Lausunnonantajat olivat huolestuneita valvonnan vaatimista resursseista. Lausunnoissa todettiin, että lähestymiskiellon sähköinen valvonta on kallista hankkia ja ylläpitää, ja että järjestelmän kustannukset tulee arvioida tarkasti suhteessa siitä saataviin hyötyihin. Tätä perusteltiin sillä, että valvottujen määrä vuositasolla olisi oletettavasti melko pieni. Toisaalta todettiin, että puutteelliset resurssit eivät saa olla esteenä lähestymiskiellon sähköisen valvonnan käyttöön ottamiselle.

Lausunnoissa kannatusta saivat myös uhrien käyttöön tarkoitetut turvalaitteet. Mikkelissä on ollut käytössä toimintamalli, jossa vainon uhan alla oleville henkilöille annettiin turvalaite, jonka avulla asiakas sai yhteyden joko turva-alan yritykseen tai hätäkeskukseen. Tätä mallia pidettiin lupaavana ja katsottiin, että mahdollisuudet käytön laajentamiseksi tulisi selvittää. Lausunnonantajat pitivät turvalaitetta myös jossain määrin nopeampana ja yksilöidympänä avun saamisena kuin tavanomainen yhteydenotto hätäkeskuksen kautta.

Hallituksen toimet lähestymiskiellon tehostamisen osalta jatkuvat. Pääministeri Rinteen hallitusohjelmaan *Osallistava ja osaava Suomi* on kirjattu, että lähestymiskieltoon liittyvä lainsäädäntöä uudistetaan turvaamaan paremmin uhrin oikeudet.

Romaninaisten kokema lähisuhdeväkivalta on edelleen tabu

Perheen sisällä koettu väkivalta on niin vaikea asia romaniyhteisölle, että siitä ei voi antaa haastattelua omalla nimellä edes silloin, kun itse ei ole ollut väkivallan uhri.

TEKSTI: Heli Yli-Räisänen

Lähisuhdeväkivaltaa on valtaväestössä, mutta pienemmät kulttuuriyhteisöt tarvitsevat sen kitkemiseksi myös omien erityispiirteidensä tunnistamista – niin kuin myös auttamispalveluiden tarjoajat tarvitsevat tietoa näistä kulttuuriyhteisöistä.

Romaninaisista avunhakijoina kolmannen sektorin palveluiden piirissä on vähän tietoa, sillä tietoa ei saa tallentaa rotuun ja etnisyyteen liittyen, totesi oikeusministeriön neuvotteleva virkamies **Mervi Sarimo** maaliskuussa 2019 Espoossa pidetyssä kansainvälisessä romaninaisten konferenssissa.

Sarimon mukaan jotakin kokemustietoa on kuitenkin esimerkiksi turvakodeista, joita Helsingin seudulla on kolme. Niissä on säännöllisesti asiakkaina romaninaisia ja paikalla yleensä vähintään yksi. Samoin monikulttuurisuuteen erikoistuneen Monika-naisten Mona-turvakodissa on lähes jatkuvasti ainakin yksi romaninainen asiakkaana.

Naiset ovat turvakodeissa lähisuhde- tai kunniaväkivallan tai niiden uhkan takia. Turvakotijakson jälkeen asiakkaat voivat hakea tuettua asuntoa, mutta tässä romaninaiset kohtaavat erityisiä haasteita verrattuna valtaväestön lähisuhdeväkivaltaa kokeneisiin naisiin: romaninimi saattaa herättää ennakkoluuloja ja vaikeuttaa asunnon saamista yksityisiltä asuntomarkkinoilta. Asunnon löytämistä voi hankaloittaa myös se, että romaniyhteisössä voidaan määrätä, kuka saa asua tietyllä alueella.

Vain harva romaninainen tekee rikosilmoituksen

Rikosuhripäivystyksen avun piirissä oli Sarimon saamien tietojen mukaan viimeisen viiden vuoden aikana ollut noin 40 romaninaista (naisista jotkut oli ns. kantasuomalaisia naisia, jotka olivat naimisissa romanimiehen kanssa). Suurimmassa osassa tapauksista naiset hakeutuivat RIKUn palveluihin lähisuhdeväkivallan takia.

Osissa tapauksia lähestymiskiellon hankkiminen ja nimen tai henkilötunnuksen vaihtaminen oli tarpeellista. Romaniyhteisö on kuitenkin niin pieni, että lähestymiskieltoa ei ole pidetty suurena apuna. Yli puolet näistä noin 40 naisesta ei tehnyt rikosilmoitusta poliisille kokemastaan väkivallasta. Ne, jotka tekivät, saivat apua RIKUsta rikosprosessissa.

Tietyt kulttuuriset tekijät näyttävät vaikuttavan uhrin kykyyn tai halukkuuteen ottaa apua vastaan. RIKUn kokemustietoon perustuen olisi tärkeää saada asiantuntijoita romanikulttuurin sisältä. Samoin RIKU toivoisi, että olisi vapaaehtoisia tukijoita, joilla on itsellään romanitausta.

Sarimo viittasi tarpeeseen saada vielä lisää tietoa siitä, mitkä tekijät vaikeuttavat romaninaisten avun piiriin saamista lähisuhdeväkivaltatapauksissa, ja minkälaisin keinoin lähisuhdeväkivaltaa saataisiin ehkäistyä romanikulttuurissa. THL on ottanut merkittävän askeleen tiedon lisäämisen suuntaan julkaisemalla esitteen turvakotipalveluista erityisesti romaneja koskien (linkki artikkelin lopussa).

Romaninaiset tekivät aloitteen lähisuhdeväkivallan tutkimiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi 2013 raportin romanien lähisuhdeväkivallasta. Se tehtiin romaninaisten aloitteesta. Julkaisun mukaan valtaväestöstä erottuvia piirteitä romanien lähisuhdeväkivallassa on muun muassa se, että romaninaisten on väkivaltaa kohdattuaan otettava huomioon yhteisön reaktiot. Tämä koskee myös muita suljettuja yhteisöjä.

Myös häpeä, jota koetaan parisuhdeasioista puhumisesta esimerkiksi vanhemmille, vaikeuttaa romaninaisten tilannetta. Kuten valtaväestölläkin väkivallasta kertominen tai viranomaisiin tukeutuminen saattaa johtaa väkivallan laajenemiseen, mutta romanikulttuurissa se voi eskaloitua myös sukujen väliseksi konfliktiksi.

Romaninainen on hierarkiassa miehen alapuolella, ja näin mies voi käyttää väärin omaa asemaansa perheen päänä. Romanikulttuurissa lapset jäävät perinteisesti miehelle erotilanteessa, joten myös tämä estää naisia lähtemästä väkivaltaisista suhteista.

Raportissa todetaan myös, että romaninaiset tarvitsevat yhteisön ulkopuolista apua lähisuhdeväkivaltaan. Turvakodit ja muut palvelut väkivallan uhreille ovat tärkeitä, sillä romaninaisen on vaikea tukeutua omaan yhteisöönsä lähisuhdeväkivalta-asioissa.

Nämä ulkopuoliset toimijat tarvitsevat yhtä lailla lisää tietämystä romaninaisten tarpeista ja haasteista, jotta palveluiden piiriin hakeutuminen helpottuu. Muutokseen tarvitaan kuitenkin myös toimia romaniyhteisön sisällä. Tiedon lisäämistä, väkivallan piirteiden tunnistamista ja lähisuhdeväkivallan kollektiivista tuomitsemista yhteisön sisällä tarvitaan. Sekä romaninaiset että -miehet tarvitsevat tietoa yhteiskunnan säädöksistä, jotka menevät yhteisön sääntöjen edelle.

”Asenteiden on muututtava romanien keskuudessa”

Mirella (nimi muutettu) haluaa puhua romaninaisten kokemasta lähisuhdeväkivallasta, mutta ei voi tehdä sitä omalla nimellään, vaikka väkivalta ei ole edes koskettanut häntä itseään – niin tabuluonteinen tämä aihe yhteisössä on. Hän on nähnyt lähisuhdeväkivaltatapauksia hyvin läheltä. Hän kertoo, että omista asioista ei voi välttämättä puhua muille, ei edes omille siskoille. Kertominen saattaisi vain pahentaa tilannetta, johtaa väkivallan ja alistamisen lisääntymiseen.

– Romaniyhteisössä on ihmisiä, jotka vähättelevät lähisuhdeväkivallan määrää ja merkitystä romaniyhteisössä, ja tällä tavalla he tekevät siitä ilmoittamisen vielä vaikeammaksi uhreille. Ajatus, että mies saa tehdä naiselleen mitä haluaa ja kurittaa tätä, jos miehen mielestä siihen on syytä, on olemassa ja joillakin edelleen tiukasti käytössä, Mirella kertoo.

Kysymykseen, mitä romaniyhteisön sisällä tehdään lähisuhdeväkivallan kitkemiseksi, Mirella huokaisee toivottoman oloisena, että mahdetaanko tehdä mitään.

– Romaniyhteisössä yhdenvertaisuus ja tasa-arvoasioiden ymmärtäminen käytännön tasolla on valitettavasti vasta alkutekijöissä. Asennekasvatus on kuitenkin yhteisön itsensä tehtävä.

Käsitys miehen vallasta perheestä, väkivallan kokemusten vähättely, häpeä puhua omista asioista ja hitaasti muuttuvat asenteet ovat Mirellan mukaan selkeitä syitä siihen, miksi lähisuhdeväkivaltaa on romanien keskuudessa niin paljon, eikä asiaa auta hänen mukaansa se, että päihteiden käyttö on kohonnut romaniväestön keskuudessa huimasti. Hän arvelee, että se lisää väkivaltaa perheissä ja niiden ulkopuolellakin.

– Puhumattomuus näistä vaikeista asioista varjostaa kaikkea. Minullakaan ei ole oikein käsitystä, mitä esimerkiksi romanimiehet ajattelevat perheväkivallasta, kun ei näistä asioista puhuta ruokapöydissä. Sukupolvieroja varmasti on. Nuoret ovat paremmin koulutettuja, ihmiset ovat työelämässä romaniyhteisön ulkopuolella – pikkuhiljaa ollaan tietoisia maailmasta yhteisön ulkopuolella. Valitettavasti vain kovin hitaasti, Mirella toteaa.

THL:n julkaisu Turvakotipalvelut romaninaisille:
http://www.julkari.fi/handle/10024/130040
STM:n raportti romaninaisten kokemasta lähisuhdeväkivallasta:
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/74471

Kuva: Gabriel Benois - Unsplash

Terveisiä pelon polulta

TEKSTI: nimimerkki Emma

Kuva: Randy Fath - Unsplash

Suurin osa ihmisistä ei onneksi koskaan joudu rikoksen uhriksi. Se on tilastotiedettä, mutta myös tuuria. Moni rikoksen uhreista valikoituu nimittäin sattumalta. Viime marraskuussa se sattuma osoitti minun oveani. Kotiini murtauduttiin, kun olin nukkumassa.

Havahduin ääniin ja tunteeseen, että joku tuli eteiseen. Olin miltei ilkosillani, pelkät pikkupöksyt jalassa, mutta ehdin vetää peiton verhokseni ennen kuin kohtasin tunkeutujan. Älähdin kovan kirosanan verran ja hän pakeni. Ei tapahtunut muuta. Mitään ei mennyt rikki, kehenkään ei sattunut eikä mitään anastettu. Pelkokin tuli vasta paljon myöhemmin.

Suljin oven, keitin kahvit, ruokin kissan ja istuin keittiönpöydän ääreen selaamaan mainoksia. Pitkällä viiveellä tajusin, mitä oikein oli tapahtunut ja vasta sitten soitin hätäkeskukseen. Siitä eteenpäin muistikuvani ovat sekavia.

Poliisi kävi ja kyseli ja kuvasi (murtomies oli jo saatu kiinni antamieni tuntomerkkien avulla). Seuraavana päivänä minua kuultiin puhelimessa ja tutkinta kävi paikan päällä. Tuossa välissä kävin töissä, itkin vähän ja sanoin, etten tarvitse apua, ei minua pelota. Olin jopa hieman uhmakas. Takaraivoon jäi kuitenkin jonkun viranomaishenkilön maininta Rikosuhripäivystyksestä, että sinne kannattaa ottaa yhteyttä, jos myöhemmin tuntuu siltä. Kiitos siitä, tuntui kyllä.

Stressireaktio saavutti minut reilun vuorokauden kuluttua tapahtuneesta. Aloin täristä. Ei mitään pientä käsien vapinaa, vaan koko keho tärisi. Se oli pelottavaa, jonkinlainen hallinnantunteen menetys: en saanut itkua lakkaamaan. Aika pian ymmärsin ottaa yhteyttä RIKUun. Hakeuduin myös sairaanhoitajan juttusille ja päädyin sairauslomalle.

Voimakkaimpana tunteena oli hämmennys, miksi reagoin niin voimakkaasti, vaikka mitään varsinaisesti pahaa ei edes tapahtunut. Ei sellaista tosipahaa, mitä olisi voinut tapahtua.

Minulle tuli tarve suojella kotiani, kodin rajoja, minun rajojani. Kauhistutti ajatus, että jos en olisikaan ollut paikalla? Entä jos joku murtautuu kotiini poissa ollessani, enkä edes huomaa sitä? Eihän siitä välttämättä jää edes jälkiä. Tämän ajatuspyörän seurauksena en uskaltanut poistua kotoani.

Kun sitten ensimmäisen kerran lähdin kauppaa kauemmas, laitoin läpinäkyvää teippiä oveni yläosaan, merkiksi. Että jo rappukäytävässä näkisin, onko ovea aukaistu poissa ollessani. En tiedä, mikä tämän temppuni todellinen pointti oli, mutta se tuntui tärkeältä.

> MIKSI REAGOIN NIIN VOIMAKKAASTI, VAIKKA MITÄÄN VARSINAISESTI PAHAA EI EDES TAPAHTUNUT. EI SELLAISTA TOSIPAHAA, MITÄ OLISI VOINUT TAPAHTUA"

Mieleni kehitteli myös muita turvallisuusrituaaleja. Öisin heräsin monta kertaa, sytytin valot, kiersin asunnon, tarkistin oven, palasin sänkyyn, sammutin valot. Uudestaan ja uudestaan. Ja esimerkiksi suihkussa käymisestä tuli sykettä nostava tapahtuma. Veden valuessa ei voi kuulla, tunkeutuuko joku sisään sillä aikaa.

Olin koko ajan varuillani. Jatkuva puolustusvalmius uuvutti, ja väsymys lisäsi epävarmuutta. Muutuin säikyksi ja olin itkuinen. Rikas mielikuvitukseni kääntyi itseäni vastaan, alkoi luoda esteitä arkeeni. Vieläkin, kun aikaa tapahtuneesta on kulunut jo puoli vuotta, on karmiva ajatus mennä työvuoroon, jossa olisin yön yksin: joku raiskaajamurhaaja voisi olla minkä tahansa oven takana. Aiemmin tykkäsin niistä vuoroista eniten.

Kuukausien kuluessa aloin taas elellä vapaammin, enemmän normaalisti. Toki tarkistelin ovea edelleen ja hätkähdin öisin hereille useaan kertaan, kun kuulin mukamas-murtautumisääniä, mutta muuten pystyin hallitsemaan pelkoa ja koko tapahtuma alkoi jäädä taa. Iso takapakki pelon nujertamisessa tapahtui kuitenkin, kun haastemies soitti. Oli helmikuun puoliväli ja puhelu tuli täytenä yllätyksenä. Olin kuvitellut, että koska en vaatinut korvauksia ja annoin suostumuksen kirjalliseen käsittelyyn, asia olisi osaltani sillä selvä enkä joutuisi kohtaamaan tunkeutujaa käräjäoikeudessa.

Pelko ja paniikki saavuttivat minut taas, astetta pahempana vielä. Otin uudelleen yhteyttä RIKUun ja sain sieltä tietoa oikeusprosessiin liittyen. Sain myös tukihenkilön, jonka kanssa mm. kävimme tutustumiskäynnillä käräjäoikeudessa.

Koko oikeuslaitos tuntui minusta hämmentävältä kapulakieliseltä teatterilta, jossa täytyi osata toimia omassa uhrin roolissa, vaikka ei ollut edes lukenut käsikirjoitusta. Pelkäsin, etten osaa. Pelkäsin niin paljon, että kauan poissaollut paniikkihäiriö nosti päätään. Pelko sai lisää potkua ja irrationaalisen muodon.

Pelkoa päin, tavataan sanoa, ja rohkeusmitali jaetaan niille, jotka uskaltavat. Perusturvallisuudentunnetta murentavaa pelkoa päin ei niin vain voi mennä, koska pelko on kuin sumua kaiken yllä, siihen ei voi tarttua, olet koko ajan sen sisällä. Hengität sitä. Elät sitä. Näet juuri sen verran kuin sumu sallii.

Pelon rinnalla on myös häpeää. On todella vaikea aikuisena ihmisenä sanoa ”Minua pelottaa”. Ennemmin sitä salailee tai ainakin vähättelee muille, kertoo huumoriasenteella, vaikka oikeasti ei naurata. RIKUssa pystyin avoimesti puhumaan myös pelosta, ilman arkisia rooleja ja asetelmia. Ei tarvinnut suodattaa tai yrittää olla urhea. Niissä kohtaamisissa tulin ymmärretyksi ja ymmärsin, etten ole epätavallisen yliherkkä tai epämitään, vaan kaikki tunteeni olivat normaaleja reaktioita epänormaaliin kokemukseen.

Pelkoni suurin siivu on tietoisuutta siitä, kuinka helposti omat rajat, turvallisuudentunne ja kodin ovi voidaan murtaa; haurauden tajuaminen. Jokaisella on tietysti omanlaisensa ovet ja tunteet ja perusturvallisuuden rakenteet. Ja se tuuri: minulla on tuplahuono. Tämä ei ollut ensimmäinen kerta, kun jouduin rikoksen uhriksi. Pelko on siis hyvinkin tuttu, siksi kai se tuli peremmälle kuin itse tunkeutuja, aktivoi samalla aiempia ikäviä kokemuksia. Kun oikeastaan tällä kertaa ei edes tapahtunut mitään pahaa, vaikka olisi voinut.

Pahin pelko on onneksi hälvennyt ja hälvenee edelleen. Jäljen se minuun kuitenkin jätti. Kitkerimmältä maistuu ajatus, että tunkeutuja ”ei muista mitään” siitä mitä minä en pysty unohtamaan.

Jos sinä tai läheisesi tarvitsette oikeudellista apua. Tutustu tähän palveluhakemistoon.

PALVELUHAKEMISTO
LAKITOIMISTOT

Ky Lakiasiaintoimisto Vuorijoki
Juridisk Byrå Kb
Linnankatu 61, Turku
puh. 0440 870 054
www.vuorijoki.net

DEFENSO
Lakiasiaintoimisto Defenso Oy
Isokatu 16 B 14, 90100 Oulu
puh. 010 439 5500 www.defenso.fi
24/7-palvelu, palvelemme kaikkina vuorokauden aikoina.

NIEMI & CO
Ola Westmanin puistotie 5 B
10210 Inkoo
Puhelin (09) 849 3600
www.niemico.fi

lakiasiat.com
puh. 040 568 0667
KAIKKI LAKIASIAT
Tero Ala-Mieto

Nollalinja auttaa
väkivaltaa kohdanneita ympäri vuorokauden

TEKSTI: Sami Liukkonen

Päivi Sinkkonen

RIKU-lehti kysyi yksikönjohtaja Päivi Sinkkoselta Nollalinjan toiminnasta ja ajankohtaisista kuulumisista.
– Palaute Nollalinjan palvelusta on erittäin positiivista. Soittajien helpotus siitä, että ovat uskaltaneet puhua kokemastaan väkivallasta, kenties ensimmäisen kerran, on lähes käsin kosketeltava, kertoo Päivi Sinkkonen.

Minkälaisissa asioissa Nollalinjaan otetaan yhteyttä?

– Nollalinja palvelee kaikkia lähisuhdeväkivaltaa kohtaavia. Puhelu tulee valtaosassa soittoja henkilöltä, joka on itse kokenut väkivaltaa tai on väkivallan uhan alaisena läheisessä ihmissuhteessaan. Lähisuhdeväkivaltaa kohtaavat kaipaavat konkreettisia tietoja auttavista tahoista ja haluavat keskustella siitä, mitä heidän tulisi tehdä, mikä olisi hyvä tapa toimia vaikeassa tilanteessa. Useat soittajat kaipaavat myös lainopillisia neuvoja siitä mitkä mahdollisuudet heillä on suojautua tai päästä turvallisesti irti esimerkiksi vaikeassa avioerotilanteessa.

Ovatko soittajat saaneet apua omaan tilanteeseensa nykyisestä palvelujärjestelmästä?

– Merkittävää Nollalinjalle tulevissa soitoissa on se, että enemmistö soittajista ei ole kertonut tilanteestaan kellekään aiemmin – ei läheisilleen, mutta ei myöskään viranomaisille tai eri auttajatahoille. Nimettömänä yhteyden ottamisen mahdollisuus madaltaa kynnystä puhua lähisuhdeväkivallasta ilman pelkoa leimautumisesta tai sosiaalisesta häpeästä. Osa soittajista on jonkinasteisen avun piirissä, mutta tarvitsee tukea esimerkiksi eroprosessissa tai traumaattisten tilanteiden työstämisessä.

Kuinka usein asiakkaat ovat akuutissa hätätilanteessa?

– Lähisuhdeväkivalta on usein prosessi, jonka edetessä väkivalta pahenee ja raaistuu. Tämä näkyy myös soitoissa Nollalinjalle. Akuutteja tilanteita, jolloin väkivalta on tapahtunut tai on tapahtumaisillaan, tulee harvemmin, valtaosassa soittoja väkivalta on jatkunut pitempään. Akuutteja tilanteitakin, jolloin väkivaltaa kokenut on pa-

Kuva: Minna Korva-Perämäki

ennut esimerkiksi autoon ja kysyy neuvoa mitä tehdä, on muutamia kuukausittain.

Haluavatko soittajat ensisijaisesti keskusteluapua, faktatietoa vai ohjausta muihin palveluihin? Mihin palveluihin Nollalinjasta yleisimmin ohjataan?

– Nollalinjalle soittajista 85 % on väkivallan kokijoita, mutta meille soittavat myös huolestuneet läheiset neuvoja kysellen. Väkivallan kokijat tarvitsevat sekä konkreettisia neuvoja oman, ja mahdollisesti lasten, tilanteen turvaamiseksi että tukikeskusteluja tilanteensa pohtimiseksi. Palveluohjausta tehdään eniten terveydenhuollon, poliisin ja turvakotien palveluiden piiriin. Nollalinjalla on tietopankki valtakunnallisista palveluista ja näemme myös kaikkien turvakotien ajantasaisen paikkatilanteen. Merkittävä määrä soittajista ohjataan myös RIKUn palvelujen piiriin erityisesti lähestymiskielto- ja avioerotilanteissa.

Mihin aikaan vuorokaudesta Nollalinjaan soitetaan?

– Nollalinjalle soitetaan ympäri vuorokauden melko tasaisesti. Joskus aamuyön tunnit ovat hieman hiljaisempia. Valtaosa puheluista tulee klo 07–23, mutta myös yöt saattavat olla kiireisiä. Puheluiden ajankohtaa on mahdoton arvioida ja tuntuu, ettei se noudata minkäänlaista kaavaa. Puheluennätys tehtiin toukokuussa 2019, jolloin puheluita tuli yli 1200. Olemme pystyneet vastaamaan noin 70 prosenttiin puheluista.

Kauanko puhelut kestävät?

– Puhelut kestävät pisimmillään jopa kaksi tuntia, mutta useimmiten tunnin aikana pystytään käymään läpi soittajan sen hetkinen tilanne. Useimmiten puhelun kesto on noin tunnin mittainen, kun soittaja haluaa pohtia tilannettaan. Toisaalta joskus puhelut ovat lyhyitä, jos soittaja vain kysyy esimerkiksi turvakotien paikkatilannetta tai muuta selkeää faktatietoa. Keskimääräinen puheluaika ei kuitenkaan kuvaa puheluiden laatua.

Keitä soittajat ovat?

– Soittajista 81 % on lähisuhdeväkivaltaa kokevia, heistä naisia on 85 %. Soittajista 51 % on iältään 25–64-vuotiaita ja 18–34-vuotiaat ovat toiseksi suurin soittajaryhmä, 28 %. Soittajat ovat myös läheisiä ja viranomaisia. Soittajat ovat useimmiten kokeneet väkivaltaa puolisonsa, seurustelukumppaninsa tai entisen puolisonsa taholta ja väkivaltaa on tapahtunut usein.

Muodostuuko pidempiaikaisia asiakassuhteita vai soittavatko asiakkaat vain kerran?

– Nollalinja toimii hätäkeskuksena eikä tarkoituksena ole muodostaa pidempiaikaisia asiakassuhteita. Ohjaamme soittajia avun piiriin sekä viranomaisille että järjestöihin. Lähisuhdeväkivaltaa kokevat tarvitsevat kuitenkin myös keskusteluapua väkivallan kokemuksista selvitäkseen. Nollalinjalle voi soittaa myös useamman kerran, yksi keskustelu ei aina riitä, jos muuta tukea ei ole tarjolla. Kriisipäivystäjämme arvioivat soittajan tilanteen ja pyytävät häntä soittamaan uudestaan, jos tilanne sitä vaatii. ®

Nollalinja 080 005 005 on valtakunnallinen, maksuton auttava puhelin kaikille, jotka ovat läheisessä ihmissuhteessaan kokeneet väkivaltaa tai sen uhkaa. Nollalinjalle voivat soittaa myös väkivaltaa kokeneiden läheiset sekä ammattilaiset ja viranomaiset, jotka tarvitsevat neuvoja asiakastyöhönsä.

Nollalinjan päivystäjien kanssa voit keskustella luottamuksellisesti suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
Päivystäjä ei näe soittajan puhelinnumeroa, eikä soitto näy puhelinlaskun erittelyssä.

Ulkomailta soitettaessa Nollalinjan puhelinnumero on +358 80 005 005 ja silloin puhelut maksavat operaattorin mukaisen maksun.

nollalinja.fi

Ovatko pakkoavioliitot ihmiskauppaa?

TEKSTI: Saara Pihlaja,
RIKUn ihmiskaupan uhrien auttamistyön erityisasiantuntija

Noomi on mennyt kotimaassaan naimisiin rakastamansa miehen kanssa. Mies on aiemmin saanut Suomen kansalaisuuden ja aviopari muuttaa Suomeen. Suomessa miehen käytös muuttuu. Hän kontrolloi Noomin elämää, taloutta ja sosiaalisia suhteita. Mies käyttää henkistä ja fyysistä väkivaltaa, eikä Noomi tiedä mistä saisi apua. Mies on uhannut, että mikäli Noomi kertoo tilanteestaan tai hakee avioeroa, hänet lähetetään takaisin kotimaahan, missä avioeroa ei hyväksytä. Mies on myös uhannut levittää perättömiä Noomia koskevia huhuja, joiden myötä Noomi todennäköisesti suljettaisiin yhteisönsä ulkopuolelle tai hän joutuisi muun henkisen ja fyysisen väkivallan uhriksi yhteisössään.

Tarina on yhdistelmä useiden pakkoavioliiton uhriksi joutuneiden asiakkaittemme tapauksia. Heidän joukossaan on myös henkilöitä, jotka ovat saapuneet Suomeen avioiduttuaan valtaväestöön kuuluvan suomalaisen kanssa ja suomalaisia, jotka on aiemmin lähetetty vanhempiensa kotimaahan avioitumaan sopivaksi katsotun henkilön kanssa.

Pakkoavioliitto tai sen kaltainen suhde on ihmiskaupan muoto

Ulkopuolisten on haastavaa tunnistaa tilanne, eikä pakkoavioliitossa elävä itsekään aina tiedä joutuneensa rikoksen uhriksi. Suhde on voinut alkaa molempien suostumuksesta, mutta päätynyt pisteeseen, jossa toinen osapuoli joutuu hyväksikäytetyksi eikä pääse tilanteesta pois ilman seuraamuksia. Kuten Noomin tapauksessa, tilanteeseen liittyy usein painostusta sekä henkistä, fyysistä ja taloudellista väkivaltaa tai niiden uhkaa.

Ulkopuolisille tilanne voi tulla ilmi esimerkiksi lähisuhdeväkivaltana tai kontrollointina, kuten huomiota herättävänä saattamisena kouluun tai asiointikäynneille. Toisinaan tilanteisiin ei epäilyistä huolimatta kulttuurisensitiivisyyden nimissä ole puututtu. Kyseessä on kuitenkin vakava rikos, jota ei voi perustella tapakulttuurilla.

Suomessa pakkoavioliittoa ei ole kriminalisoitu sellaisenaan

Avioliittoon tai sen kaltaiseen suhteeseen pakottaminen voi tällä hetkellä tulla rangaistavaksi ihmiskauppana (RL 25:3), törkeänä ihmiskauppana (RL 25:3a) tai pakottamisena (RL 25:8). Asiakkaittemme tapausten perusteella olemme kuitenkin huomanneet, ettei ihmiskaupan tunnusmerkit täyttäviä pakkoavioliittotapauksia useinkaan tutkita edellä mainituilla rikosnimikkeillä, vaan sarjana muita tapahtumiin viittaavia nimikkeitä, kuten törkeä pahoinpitely, raiskaus tai esimerkiksi painostamiskeinoina käytetyt salakatselu ja perättömän tiedon levittäminen.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin vuonna 2017 julkaisemassa *Pakkoavioliittojen esiintyminen ja ilmitulo Suomessa* -selvityksessä todetaankin pakkoavioliittojen tunnistamisen haasteista: *”Haasteena voi olla myös, etteivät suomalaiset viranomaiset yleisesti ottaen miellä pakkoavioliittoa ihmiskaupaksi eikä sitä tulla ajatelleeksi ihmiskaupan tunnusmerkistön näkökulmasta. Tämä on haaste myös esitutkintaviranomaisten osalta. Ilmiön tunnistamisessa järjestöjen rooli viranomaisten ja pakkoavioliittojen uhrien välillä on tärkeä.”* Pakkoavioliittoja koskien uuteen hallitusohjelmaan on kirjattu, että mahdollisuutta pakkoavioliiton kriminalisointiin selvitetään ja niiden mitätöinti mahdollistetaan.

Suhde ja sen osapuolet ovat voineet päätyä pakkoavioliittotilanteeseen hyvin erilaisista lähtökohdista. Monien asiakkaittemme tapauksissa suhteen toinen tai molemmat osapuolet kuuluvat yhteisöön, jossa tapaperinteen ja ideologian mukaan avioliittoa ja liitossa pysymistä pidetään pyhänä asiana. Avioliitosta eronneen henkilön ajatellaan käyttäytyneen yhteisön silmissä häpeällisellä tavalla ja haavoittaneen perheen tai yhteisön kunniaa. Useat pakkoavioliittossa olevat asiakkaamme kohtaavatkin myös kunniaan liittyvää väkivaltaa tai sen uhkaa joko puolison, perheen tai yhteisön toimesta.

Kunniaan liittyvällä väkivallalla tarkoitetaan perheen, suvun tai yhteisön sisällä tapahtuvaa henkistä ja fyysistä väkivaltaa, jota perustellaan kunnianormien puolustamisella, kun yhteisön jäsenen ajatellaan käyttäytyneen tavalla, joka vaarantaa per-

Kuva: Luz Fuertes - Unsplash

heen tai yhteisön kunnian muun yhteisön silmissä. Käsitys siitä, mitä on kunnia, voi olla hyvinkin vaihteleva. Se voidaan määritellä eri tavoin eri yhteisöissä ja sen merkitys yksilölle voi muuttua eri elämänvaiheissa. Tätä kuvastavat myös asiakkaittemme hyvin yksilölliset ja muuttuvat tilanteet.

Kuten Noominkin tapauksessa, kontrollointi, uhkailu ja painostus ovat tyypillisiä kunniaan liittyvän väkivallan muotoja. Mies uhkaa levittää perättömiä, vahingoittavia huhuja ja lähettää hänet takaisin kotimaahansa. Monet pakkoavioliitossa elävät asiakkaamme kokevat, etteivät halua loukata vanhempiaan tai yhteisöään tuottaen heille pettymyksen ja häpeää eroamalla puolisostaan. He pitävät todennäköisenä, että kunnian palauttamisen nimissä heitä rangaistaisiin väkivaltaisesti ja eristettäisiin yhteisön ulkopuolelle jos tieto erosta leviäisi. He kokevat, ettei tilanteessa ole muuta vaihtoehtoa kuin pysyä pakkoavioliitossa puolison kontrollin alaisena.

Viranomaisille ilmoittamista pelätään

Usein pakkoavioliiton uhriksi joutuneiden asiakkaittemme tilanteista voidaan siis tunnistaa sekä ihmiskaupparikos että kunniaan liittyvää väkivaltaa tai sen uhkaa. Kun tilanteiden moninaiset piirteet ja riskitekijät tunnistetaan ajoissa, voidaan varmemmin löytää asiakkaiden turvallisuuden kannalta oikeanlainen lähestymistapa ja tarvittavat tukitoimet tilanteiden ratkaisemiseksi.

Lähes jokainen asiakkaamme on joutunut pohtimaan pitkään, uskaltaako ilmoittaa tilanteestaan viranomaisille. Väkivallan uhka ja toisaalta kunnioitus perheen ja yhteisön ideologiaa ja tapaperinnettä kohtaan vaikuttavat osaltaan päätökseen. Rikosprosessin tiedetään olevan pitkä ja ennakoimaton, eikä uhrin turvallisuutta voida aina taata. Asiakkaamme kokevat usein olevansa umpikujassa jo valmiiksi vaikeissa, ennakoimattomissa tilanteissaan.

Pakkoavioliittojen esiintyminen ja ilmitulo Suomessa -selvityksessä todetaan osuvasti: *”Oikeusjärjestelmämme on rakennettu sen varaan, että sitä käyttävät rationaaliset ja keskenään tasaveroiset osapuolet. Siksi ongelmia saattaa syntyä, kun toinen osapuoli tarvitseekin enemmän apua, jotta menettely olisi oikeudenmukainen ja osapuolilla tasaveroiset mahdollisuudet päästä oikeuksiinsa. Maahanmuuttajat ja ulkomaalaiset voivat kohdata prosessin aikana monenlaisia haasteita, ja kulttuurinen väkivalta tuo tähän oman lisänsä. Jatkossa rikosprosessia koko laajuudessaan (poliisi–syyttäjä–tuomioistuin) olisi hyvä tarkastella siitä näkökulmasta, että se turvaisi jokaiselle yhtäläiset ja tosiasialliset mahdollisuudet päästä oikeuksiinsa.”*

Rikosuhripäivystyksessä jatkamme työskentelyä sen eteen, että tulevaisuudessa uhrien tarpeet tunnistetaan entistä tehokkaammin ja oikeus toteutuu varmemmin.

Hallitusohjelma

tavoittelee rikoksen uhrin aseman parantamista

Antti Rinteen hallituksen ohjelma *Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta* sisältää lukuisia tavoitteita rikoksen uhrin aseman parantamiseksi. Monet niistä ovat asioita, joista järjestöt ovat pitäneet ääntä jo pitkään. Pääosin uhriasioita koskevat kirjaukset sisältyvät hallitusohjelmaan strategiseen kokonaisuuteen, jonka otsikko on *Turvallinen oikeusvaltio Suomi.*

Tähän kirjoitukseen on koottu joitain keskeisiä suoraan uhrien asemaan liittyviä hallitusohjelman kirjauksia ja niihin liittyviä arvioita. Tässä vaiheessa hallituksen alkutaivalta on liian aikaista arvioida, missä laajuudessa tavoitteet tulevat toteutumaan. Osin kirjaukset ovat niin yleisellä tasolla, ettei niiden sisältö vielä aukea.

Suoraan rikoksen uhria koskevien kirjausten lisäksi hallitusohjelmassa on paljon muitakin kriminaalipoliittisia, ulkomaalaispoliittisia, rikoslain muuttamiseen tai työsuojeluvalvonnan, oikeudenhoidon ja poliisin resurssien vahvistamiseen liittyviä tavoitteita, jotka toteutuessaan parantavat uhrien tilannetta. Esimerkiksi lisäresurssien kohdentaminen poliisien tutkintaresursseihin edistää rikosuhrin asiaa. Tällä hetkellä tilanne on huolestuttava, koska niin sanottujen massarikosten lisäksi resurssipula vaikuttaa myös vakavampien rikosten tutkintaan.

Erityisen haavoittuvassa asemassa olevat uhrit

Strategisen kokonaisuuden alusta löytyy seuraava kirjaus, johon sisältyy lukuisia isoja ja tärkeitä asioita:

”Hallitus kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentämiseen. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseksi matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia parannetaan ja vahvistetaan viranomaiskäytäntöjä. Seksuaalista hyväksikäyttöä ja väkivaltaa kokeneiden lasten auttamiseksi edistetään Lastenasiantalo-mallin laajentamista. Ihmiskaupan uhrin asemaa parannetaan itse ihmiskaupparikosprosessin etenemisestä riippumatta.”

Tässä kappaleessa eniten kysymysmerkkejä herättää toinen virke, joka käsittelee matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia. Onko tässä kyse niin sanotuista palomuureista vai ylipäätään rikosilmoituksen tekemiseen liittyvien käytäntöjen kehittämisestä? Palomuurien avulla voidaan helpottaa niiden ulkomaalaisten rikosuhrien tilannetta, jotka eivät esimerkiksi säilöön ottamisen tai maasta poistamisen pelossa uskalla mennä poliisin luokse tekemään rikosilmoitusta. Hollannissa on käytössä järjestelmä, jossa paperittomat henkilöt voivat luottamuksellisesti tehdä rikosilmoituksen ja asioida rikosasiassaan tiettyjen poliisien luona ilman pelkoa maastapoistamisen toimista.

Lastenasiantalo-mallin kehittämiseksi on tehty Suomessa hanketyötä jo pidempään, joten nähtäväksi jää miten malli rakentuu Suomeen valtakunnan tasoisesti.

Ihmiskaupan uhrin aseman kannalta auttamistoimien irrottaminen rikosprosessin etenemisestä on selkeä ja tärkeä tavoite, jota ihmiskaupan uhreja auttavat järjestöt ovat esittäneet jo pitkään. Ihmiskaupan uhrien osalta tavoitteita on eri puolilla ohjelmaa, muun muassa seuraavat:

”Perustetaan ryhmä ihmiskaupparikosten paljastamiseen ja tutkimiseen.”

”Laaditaan laki ihmiskaupan uhrien auttamisesta, joka turvaa kuntien mahdollisuuden auttaa uhreja ja lisää sosiaali- ja terveydenhuoltolakeihin viittaukset ihmiskaupan uhreihin. Vastaanottolakia päivitetään niin, että kytkentä rikosprosessiin heikkenee kansainvälisten velvoitteiden edellyttämällä tavalla.”

TEKSTI: Leena-Kaisa Åberg
RIKUn toiminnanjohtaja

”Ihmiskaupan uhrien turvallisesta ja tuetusta asumispalvelusta säädetään ja huolehditaan EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Toiminnan valvonta- ja ohjaustehtävä osoitetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.”

Nämä kaikki ovat järjestöjen esille nostamia asioita uhrien aseman parantamiseksi. Pitkään on puhuttu siitä, että poliisi tarvitsee oman ryhmän haastavien ihmiskaupparikosten tutkimiseen. Ihmiskaupan uhrien asumispalveluita koskevassa linjauksessa erityisen hyvää on se, että siihen on määriteltynä myös vastuutaho.

Sovittelu

Erityisesti lähisuhdeväkivallan sovittelu on ollut kuuma peruna, josta on aiemminkin tehty selvityksiä ja toimenpide-ehdotuksia. Nähtäväksi jää, alkaako työ uudestaan vai rakentuuko se edellisen hallituksen aikana työskennelleen työryhmän työlle. Tuore raportti *Lähisuhdeväkivallan sovittelu – Nykytila ja kehittämisehdotukset* julkaistiin tänä vuonna keväällä, ja se sai ristiriitaisen vastaanoton. Hallitusohjelmassa sovittelua koskevat tavoitteet on kirjattu yleisellä tasolla näin:

”Sovittelun käyttöä vahvistetaan oikeudenkäyntien määrän vähentämiseksi. Sovittelua ei käytetä tilanteessa, jossa se saattaa uhata uhrin oikeusturvaa. Arvioidaan lähisuhdeväkivallan sovittelun jatkamista.”

Uhrien tukemisesta lähestymiskieltolain uudistamiseen

”Turvataan rikoksen uhrin ja henkirikoksen uhrin omaisten parempi tuki ja mahdollisuus saada korvauksia Valtiokonttorilta. Vahvistetaan matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia ja viranomaiskäytäntöjä. Uudistetaan lähestymiskieltoon liittyvä lainsäädäntö turvaamaan paremmin uhrin oikeudet. Säädetään rikoslain 6 luvun 5 pykälän mukaiseksi koventamisperusteeksi rikoksen tekeminen sukupuoleen perustuvasta vaikuttimesta.”

Edellinen kappale sisältää monta isoa asiaa. Sen purkaminen käytäntöön tulee viemään aikaa. Esimerkiksi rikoksen uhrien ja erityisesti henkirikoksen uhrien omaisten paremman tuen turvaaminen voinee tarkoittaa nykyisten yleisten tukipalveluiden vahvistamista tai kohdennettujen palveluiden kehittämistä. Viittaus parempaan mahdollisuuteen saada korvauksia Valtionkonttorilta tarkoittanee rikosvahinkolain tarkistamista. Henkirikoksen uhrien omaiset ovat kritisoineet nykyistä käytäntöä henkisen kärsimyksen korvauksen osalta. Rikosvahinkolain mukaan voidaan korvata henkisestä kärsimyksestä aiheutuvia hoitokuluja, mutta ei maksaa automaattista korvausta itse kärsimyksestä.

Lähestymiskieltoa koskevan lainsäädännön uudistaminen avaa mahdollisuuden turvata lähisuhdeväkivallan uhrin asemaa nykyistä paremmin. Tällä hetkellä lähestymiskiellon hakemiseen ja myönnetyn lähestymiskiellon rikkomiseen liittyy useita puutteita, jotka on syytä korjata.

Naisiin kohdistuva väkivalta

Seuraava kirjaus on naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastustavien toimijoiden työvoitto ja tärkeä Istanbulin sopimuksen toimeenpanon kannalta. Myös miesnäkökulma on huomioitu.

”Laaditaan naisiin kohdistuvan vakivallan torjuntaohjelma, jossa muun muassa lisätään uhrien tukipalveluja sekä turvakotien paikkamäärää ja resursointia Euroopan neuvoston edellyttämälle tasolle. Perustetaan itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä ja huolehditaan Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta. Ehkäistään myös miehiin kohdistuvaa väkivaltaa sen kaikissa muodoissa.”

Turvakotien resursseja on viime vuosina lisätty, mutta lisää paikkoja tarvitaan edelleen. Nähtäväksi jää, mitä Euroopan neuvoston edellyttämällä tasolla käytännössä tarkoitetaan. Uhrien tukipalveluiden lisäämistä ei tekstissä avata enemmän. Se voinee tarkoittaa naisille tarkoitettuja erityispalveluita tai esimerkiksi lähisuhdeväkivaltaan liittyvien palveluiden vahvistamista.

Seksuaalirikosten uhrit

Suostumuksen puutteeseen perustuva raiskauksen määritelmä etenee tällä hallituskaudella osana pitkään kaivattua seksuaalirikoslainsäädännön uudistamista. Samoin vahvistetaan jo käynnistynyttä prosessia ns. SERI-keskusten perustamiseksi. Palvelutarjonnan laajentamisen tulkinta vaatii lisää tietoa.

”Toteutetaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus, jossa lähtökohtina ovat koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Muutetaan rikoslain raiskausmääritelmä suostumuksen puutteeseen perustuvaksi oikeusturvasta huolehtien. Laajennetaan seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten palvelutarjontaa ja valtakunnallista kattavuutta. Laaditaan Suomeen Lanzaroten sopimuksen kansallinen toimeenpanosuunnitelma yhteistyössä järjestöjen kanssa lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseksi ja varmistetaan sen kohteeksi joutuneiden palvelut.”

Vähemmän tunnettu Lanzaroten sopimus on Euroopan neuvoston lapsiin kohdistuvan seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön torjumiseksi laadittu yleissopimus. Lapsi- ja perhejärjestöt ovat vaatineet sopimuksen suunnitelmallista toteuttamista, muun muassa riittäviä ja valtakunnallisesti yhdenvertaisia palveluita uhreille.

Myös viharikosten osalta hallitus esittää uusia toimenpiteitä, mutta näidenkin kirjausten sisältö vaatii analysointia ja avaamista:

”Hallituskauden aikana toteutetaan poikkihallinnollisesti toimenpiteitä, joilla puututaan nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Turvataan edellä mainittujen rikosten torjuntaan ja selvittämiseen riittävät resurssit sekä osaaminen. Edistetään syrjintä- ja viharikostilanteen systemaattista seurantaa kansallisesti ja kansainvälisesti.”

Rikoksen uhrien asemaa edistävillä järjestöillä tulee riittämään töitä näiden ja muiden uhreja koskien hallitusohjelmatavoitteiden toteuttamisessa. Meidän tehtävämme on seurata, että uudistusten valmistelu lähtee rivakasti liikkeelle ja että järjestöjen – usein käytännön kokemukseen pohjautu – ääni kuuluu muutosten valmistelussa.

Työryhmä selvitti lähisuhdeväkivallan sovittelun hyötyjä ja haittoja

Kuva: Leonard von Bibra - Unsplash

TEKSTI: Jaana Koivukangas, kehitysjohtaja
Kuva: Sami Liukkonen

Rikos- ja riita-asioiden sovittelua on kehitetty Suomessa jo 1980-luvulta lähtien. Lähes alkuajoista lähtien sovittelua on käytetty myös lähisuhteessa tapahtuneeseen väkivaltaan. Mielipiteet lähisuhdeväkivallan sovittelun hyödyistä ja haitoista ovat olleet varsin vahvoja – puolesta ja vastaan. Sovittelu lähisuhteessa on noussut julkiseen keskusteluun toistuvasti ja sen hyödyllisyyttä on arvioitu tutkimuksin ja selvityksin.

Viimeisin laajapohjaisen työryhmän selvitys julkaistiin alkuvuonna 2019. Tavoitteena oli selvittää, millaisin kriteerein naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan tapauksia ohjataan sovitteluun, hyväksytään soviteltavaksi ja miten prosessi etenee. Työryhmän tehtävänä oli myös arvioida ja selkiyttää sovitteluun ohjaamista, sovittelun ohjeistusta ja arvioida mahdollista lainsäädännön muutostarvetta. Työryhmä teki selvitystä sukupuolineutraalista näkökulmasta.

> AIEMPI OSAPUOLTEN VÄLINEN VÄKIVALTA EI YLEENSÄ OLLUT ESTEENÄ SOVITTELULLE, MIKÄLI SEN EI TUNNISTETTU TÄYTTÄVÄN PARISUHDETERRORIN TUNNUSPIIRTEITÄ"

Selvityksen keskisimpiä havaintoja oli, että suurin osa lähisuhdeväkivallan sovitteluun ohjatuista rikoksista oli parisuhdeväkivaltaa. Näissä tilanteissa vain poliisi tai syyttäjä voi ohjata tapauksen sovitteluun. Kyselyyn vastanneista poliiseista kuitenkin vain 54 prosenttia ja 42 prosenttia syyttäjistä ilmoitti saaneensa koulutusta lähisuhdeväkivallan sovittelusta. Sovitteluun ohjaamisen kriteerit vaihtelivat ja moniammatillisessa yhteistyössä todettiin olevan kehitettävää.

Itse lähisuhdeväkivallan sovitteluprosessi noudattaa pääpiirteittäin samaa kaavaa koko maassa. Alueiden välillä oli kuitenkin vaihtelua siinä, missä vaiheessa tutkintaa sovittelualoite ohjautui sovittelutoimistoille, ohjattiinko asianosaiset muiden palvelujen piiriin ja seurattiinko sovittelusopimusten toteutumista.

Systemaattisia työvälineitä väkivaltatilanteiden vakavuuden ja väkivallan toistumisen vaaran arviointiin ei ollut kattavasti sovitteluun ohjaavilla tahoilla eikä sovittelutoimistoilla, mikä hankaloittaa sovittelun edellytysten arviointia. Erityisesti toistuvan väkivallan määritelmä koettiin vaikeaksi. Aiempi osapuolten välinen väkivalta ei yleensä ollut esteenä sovittelulle, mikäli sen ei tunnistettu täyttävän parisuhdeterrorin tunnuspiirteitä, eikä väkivalta ollut tullut aikaisemmin poliisin tai sovittelutoimiston tietoon.

Asianosaisten ohjaamisessa tukipalveluihin oli myös puutteita poliisissa ja sovittelutoimistoissa. Sopimukset olivat pääsääntöisesti käyttäytymissopimuksia väkivallan käytön lopettamisesta, mutta niiden toteutumista seurattiin vain noin viidesosassa tapauksista. Rahakorvauksista sovittiin harvoin ja korvaussummat olivat pieniä. Sovittelun lopputulos voi vaikuttaa syyteharkintaan, sillä sovinto on yksi peruste syyttämättäjättämiselle.

Sovittelun jatkaminen tietyin edellytyksin

Selvityksen perusteella työryhmä katsoi, että lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelua Suomessa voidaan jatkaa. Sovitteluun ohjaamista ja sovittelun rajaamista tapauksissa, jotka eivät sovellu sovitteluun, tulee kuitenkin täsmentää, toimintaa muutenkin kehittää ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä lisätä. Osa keskeisistä kehittämisehdotuksista vaatii jatkotyöstämistä.

Työryhmä esitti, että STM nimeää erillisen työryhmän, joka kehittää toimijoille systemaattiset työvälineet, joita käytetään lähisuhdeväkivallan sovittelun edellytysten arvioinnissa ja asianosaisten voimavarojen selvittämisessä. Työryhmä esitti lisäksi, että lähisuhdeväkivallan sovitteluun liittyvää tutkimusta lisätään ja tilastointia kehitetään, jotta sovittelu perustuu tutkittuun tietoon ja asianosaisten kokemukset sovittelusta tulevat aikaisempaa paremmin huomioiduksi. Työryhmä esitti myös vakavan huolen lähisuhdeväkivaltaan liittyvien palvelujen saatavuudesta kunnissa, tulevissa maakunnissa ja yhteistyöalueilla.

Työryhmän selvitys valmistui edellisen hallituskauden lopulla. Uudessa hallitusohjelmassa pyritään vahvistamaan sovittelun käyttöä oikeudenkäyntien määrän vähentämiseksi, kuitenkin siten ettei sovittelua käytetä tilanteessa, jossa se saattaa uhata uhrin oikeusturvaa. Lähisuhdeväkivallan sovittelun jatkamista tullaan arvioimaan edelleen.

Jäseniä STM:n koordinoimassa työryhmässä oli oikeusministeriöstä, sisäministeriön poliisiosastolta, Poliisihallituksesta, Rikosuhripäivystyksestä, Helsingin poliisilaitoksesta, Itä-Suomen syyttäjävirastosta, Helsingin käräjäoikeudesta, Helsingin ja Vantaan sovittelutoimistoista, THL:stä sekä Helsingin yliopistosta. ®

Työryhmä esitti kolmea laajaa kehittämiskokonaisuutta ja niihin konkreettisia toimia vastuutahoineen:

1. Sovitaan yhteiset kriteerit millaisia tapauksia voidaan ohjata sovitteluun.

2. Luodaan yhtenäinen ohjeistus ja systemaattiset työvälineet lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun edellytysten arvioimisen, sovittelun ja sovittelun keskeyttämisen avuksi.

3. Uudistetaan lähisuhdeväkivallan sovittelun koulutusta ja varmistetaan koulutuksen saatavuus yhteisistä kriteereistä, ohjeistuksesta ja lähisuhdeväkivaltailmiöstä. Koulutuksen kohderyhmiä ovat sovittelutoiminnan ammattihenkilöstö, lähisuhdeväkivaltarikoksia sovittelevat (vapaaehtois) sovittelijat sekä sovitteluun ohjaavat viranomaiset.

Työryhmän selvitys *Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu – Nykytila ja kehittämisehdotukset* on luettavissa verkosta: julkari.fi/handle/10024/137475. Selvityksessä esitellään edellä mainitut kolme kehittämiskokonaisuutta, niiden sisältämät konkreettiset toimet ja vastuutahot.

Asianomistajan asema oikeudenkäynnissä

TEKSTI: Jan Huovinen
Asianajotoimisto Hokkanen
Huovinen & Rantanen Oy

Asianajaja Jan Huovinen käsittelee asianajotyön näkökulmasta sana sanaa vastaan -oikeudenkäynnin ongelmakohtia, pelkäävän uhrin suojamekanismeja sekä uhrin huomioimista syytettyä avustettaessa. Rikoksen uhria kutsutaan artikkelissa asianomistajaksi.

Sana sanaa vasten

Toisinaan rikoksesta ilmoitetaan poliisille vasta viiveellä esimerkiksi avoliiton päättymisen jälkeen. Tämä saattaa johtua esimerkiksi pelosta tehdä ilmoitus poliisille tai lojaalisuudesta toista kohtaan tilanteessa, jossa suhteen eteen yritetään vielä työskennellä.

Tilanteissa, joissa väkivaltarikoksesta tehdään ilmoitus jälkikäteen, eikä väkivallasta ole esimerkiksi lääkärinlausuntoa, jossa väkivallan mahdolliset jäljet olisi todennettu, ollaan sana vastaan sana -tilanteessa. Näytöltään epäselvä asia tulee ratkaista syytetyn eduksi eli, jollei väkivallanteosta ole mitään muuta näyttöä kuin asianomistajan kertomus, ei tekijää tulisi tuomita. Toisinaan kuitenkin pelkkä uskottava kertomus voi riittää tuomion perusteeksi.

Usein lähisuhdeväkivallasta on olemassa jotain asianomistajan kertomusta tukevaa selvitystä. Tällaista näyttöä voivat olla esimerkiksi valokuvat väkivallan merkeistä, asianomistajan ystävälleen lähettämät viestit tai pian väkivallan jälkeen kerrottu kertomus. Usein teko on myös toistuva, jolloin

> ASIANOMISTAJA VOI TARVITTAESSA PYYTÄÄ TAUKOA, EIKÄ ”EN MUISTA” TAI ”EN TIEDÄ” VASTAUSTA TARVITSE HÄVETÄ”

joku asianomistajan läheisistä on voinut tehdä havaintoja asianomistajasta lähellä teonhetkeä tai hetkiä. Tällaiset todisteet on syytä huomioida jo esitutkinnassa, mikä tarkoittaa todisteiden luovuttamista poliisille tai todistajan kuulemista poliisin toimesta.

Suljetun asunnon sisällä tosiasiassa tapahtuneita asioita ei jälkikäteen kyetä koskaan täysin selvittämään – tuomioistuin ratkaisee asian esitetyn näytön pohjalta.

Pelkäävää asianomistajaa voidaan tukea

Pelkäävän asianomistajan suojaamisen keinot ovat käytännössä tukihenkilö, lähestymiskielto sekä oikeudenkäynnissä näköeste. Tukihenkilönä toimivalle voidaan korvata hänelle aiheutuneet kulut oikeudenkäynnin yhteydessä, myös esitutkinnan ajalta.

Lähestymiskieltoa on mahdollista pyytää väliaikaisena jo esitutkinnan aikana ja usein tutkinnanjohtajana toimiva poliisi myös ottaa asian puheeksi, mikäli asia on vakava. Määräaikaisen lähestymiskiellon ja sen laajuuden määrää tuomioistuin. Oikeudenkäynnissä asianomistajaa kuullaan pääsääntöisesti henkilökohtaisesti asian selvittämisen vuoksi ja siksi, että hän on usein syyttäjän tärkein todistaja syytteen toteennäyttämiseksi.

Asianomistajaa voidaan kuulla oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 51 §:n mukaan myös muun henkilön tai asianosaisen läsnä olemattakin eli ääritapauksessa siten, etteivät syytetty ja asianomistaja kohtaa. Tämä on poikkeuksellisempaa kuin esimerkiksi näköesteen käyttäminen, minkä kynnys on melko alhainen.

Asianomistajan huomioiminen syytetyn asiaa ajettaessa

Juristi ajaa oikeudenkäynnissä aina päämiehensä etua. Tasapuolisen oikeudenkäynnin kulmakivenä on se, että kumpikin osapuolista saa mahdollisuuden puolustautua ja edistää asiaansa.

Suomalaisessa oikeuskäytännössä harvoin törmää asianomistajan suoraan syyllistämiseen tai syytettyä puolustavan lakimiehen asianomistajaan kohdistamaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Oikeudenkäynnissä ei esimerkiksi kutsuta ketään valehtelijaksi, vaikkakin yksityiskohdista saatetaankin kysyä toistuvasti ja eri näkökulmista. Asianomistaja voi kuitenkin kokea nämä tilanteet häntä syyllistävänä. Asianomistajan tunteet tulee ottaa huomioon asianmukaisella käyttäytymisellä, mutta muutoin syytetyn asiaa ajetaan täydellä ammattietiikalla niin hyvin kuin mahdollista.

Tärkeää asianomistajan kohdalla on se, että hänen oma avustajansa valmistelee asianomistajan vastapuolen suorittamaa kuulemista varten. Avustajan on mahdollista esitutkinta-aineiston ja asiassa esitettävän näytön osalta ennalta arvioida, mitkä seikat ovat sellaisia, joihin syytetyn avustaja tulee erityisesti kiinnittämään huomiota.

Lisäksi asianomistajan kanssa on syytä etukäteen keskustella esimerkiksi siitä, että hän voi tarvittaessa pyytää taukoa sekä siitä, ettei kukaan oikeudenkäynnissä oleta ihmisen muistavan kaikkea. Toisin sanoen valmistaa päämies myös siihen, ettei ”en muista” tai ”en tiedä” vastauksena ole sellainen, jota pitäisi hävetä.

ECKERÖ LINE

Juristi vastaa

Korkeimman oikeuden ennakkopäätös KKO:2019:17 ja perheväkivallan uhrin vaitiolo-oikeuden murtaminen

Korkeimman oikeuden ennakkopäätös KKO:2019:17 on koskenut tilannetta, jossa on rikosasiana käsitelty oikeudenkäynnin aikaan jo entiseen avopuolisoon kohdistunutta perheväkivaltaa.

Kyseisessä tapauksessa asianomistaja on käyttänyt kieltäytymisoikeuttaan, eli oikeutta kieltäytyä todistamasta tai kieltäytyä asianomistajana kuulemisesta. Asianomistaja on vedonnut kieltäytymisensä tueksi siihen, että vastaaja on hänen entinen avopuolisonsa ja heillä on kaksi yhteistä lasta. Sinällään kieltäytymisoikeus on ollut perusteltua oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 17 §:n 1 momentin mukaisesti.

Hovioikeus on kuitenkin murtanut kieltäytymisoikeuden, ja Korkein oikeus on tämän pysyttänyt voimassa. Kieltäytymisoikeuden murtaminen on perustunut pääasiassa siihen, että asianomistajaan on katsottu kohdistuneen painostusta mm. sen vuoksi, että asianomistajaan on kohdistunut nyt kyseessä olevien väkivallantekojen lisäksi aikaisempaakin väkivaltaa vastaajan taholta. Näin ollen Korkein oikeus on katsonut myös olosuhteiden perusteella, että asianomistaja ei ole itsenäisesti pystynyt tekemään päätöstä kieltäytymisen suhteen, vaan on ollut syitä epäillä asianomistajan päätöksen olevan nimenomaisesti painostuksen tulos. Kieltäytymisoikeuden käyttäminen edellyttää nimittäin itsenäistä päätöksentekoa kieltäytyjältä.

Huomionarvoista on, että todistajana kuultavan asianomistajan vaitiolo-oikeuden syrjäyttämiseen tuomioistuimen päätöksellä riittää, että on syytä epäillä, ettei läheinen ole itsenäisesti päättänyt vaitiolo-oikeuden käyttämisestä. Kyseinen ”syytä epäillä” -kynnys on varsin alhainen. Näin ollen kieltäytymisoikeuden murtaminen jäi kyseessä olevassa ennakkopäätöksessä voimaan ja asianomistajan kieltäydyttyä hovioikeudessa todistamasta hovioikeus on voinut ottaa huomioon asianomistajan esitutkintakertomuksen.

Vaitiolo-oikeuden murtamista koskevan säännöksen taustalla on Suomea velvoittava Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä myös tiukentunut kanta parisuhde- ja perheväkivaltaan. Suojelun kohteena ovat siten yleensä heikommassa asemassa olevat naiset tai muut vastaavassa asemassa olevat henkilöt.

Kieltäytymisoikeudella puolestaan suojellaan läheisen luottamuksellista suhdetta asianosaiseen ja tämä oikeus liittyy perustuslailla Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvattuun yksityis- ja perhe-elämän suojaan. Perheen sisäisiä rikoksia ei kuitenkaan voida pitää yksityisasioina, vaan yhteiskunnan tulee suojella tällaisen rikoksen uhria.

Miia Lavonen
asianajaja, Helsinki
Asianajotoimisto Lavonen Oy

Miten sovelletaan rikosnimikettä törkeän henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu?

Rikoslain 21 luvun 6 a § on tullut voimaan 1.8.2013 ja siinä on kriminalisoitu tapon, murhan, surman ja törkeän pahoinpitelyn valmistelu kolmessa eri tilanteessa. Pykälän säätämiseen vaikuttivat osaltaan Suomessakin tapahtuneet koulusurmat, minkä takia rangaistusvastuu katsottiin perustelluksi ulottaa rikoksen yritystä aikaisempaan vaiheeseen eli sellaisiin valmistelutoimiin, joilla luodaan edellytyksiä rikoksen myöhemmälle toteuttamiselle aloittamatta kuitenkaan vielä rikoksen tekemistä.

Pykälän ensimmäisen kohdan mukaan valmistelurikokseen syyllistyy se, joka pitää hallussaan ampuma- tai teräasetta tai muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä (esimerkiksi erilaisia pommeja, myrkyllisiä tai tukahduttavia kaasupanoksia tai räjähteitä taikka tikareita, stilettejä, pistimiä, jousipatukoita, nyrkkirautoja) taikka välinettä, joka soveltuu erityisesti käytettäväksi välineenä rikoksessa. Rangaistusvastuu on ulotettu vain tilanteisiin, joissa välineitä pidetään hallussa nimenomaan henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekemistä varten. Esimerkiksi, jos henkilöltä löytyy hallustaan teräase, eikä tämän tarkoitusta valmistelua koskevan rikoksen tekemisestä voida näyttää toteen, henkilö ei syyllisty valmistelurikokseen vaan mahdollisesti toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapitoon.

Pykälän toisen kohdan mukaan valmistelurikokseen syyllistyy se, joka sopii toisen kanssa tai laatii yksityiskohtaisen suunnitelman henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekemisestä. Rikoksen tekemisestä sopiminen on salahanketyyppinen ja siinä kohteena on tietyn konkreettisen rikoksen tekeminen eli rikoksen tulee olla riittävän yksilöity esimerkiksi kohteensa tai kohdejoukon suhteen. Sopimisen ei tarvitse kattaa kaikkia rikoksen yksityiskohtia ja myös rikoksen käytännön toteuttaminen voi jäädä yhden osapuolen tai kolmannen henkilön tehtäväksi. Pelkästä rikoksen tekemisestä keskusteleminen ei ole kuitenkaan vielä rangaistavaa valmisteluna.

Tunnusmerkistö voi täyttyä, jos esimerkiksi kaksi henkilöä viestittelee keskenään ja näissä viesteissä on pohdittu henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekotapaa, ajankohtaa ja kohdetta. Valmistelurikokseen voi syyllistyä myös laatimalla yksityiskohtaisen suunnitelman henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekemisestä. Pelkät pahat ajatukset eivät kuitenkaan ole vielä valmisteluna rangaistavia, joten yksityiskohtaisen suunnitelman pitää olla sellainen faktatietoon perustuva toimintakokonaisuuden suunnitelma, joka mahdollistaa rikollisen teon ja on välttämätön sen toteuttamiseksi. Yksityiskohtainen suunnitelma ei kuitenkaan edellytä sitä, että rikossuunnitelman kaikki pienimmätkin yksityiskohdat pitäisi olla lopullisesti päätetty.

Edelleen pykälän kolmannen kohdan mukaan valmistelurikokseen syyllistyy se, joka palkkaa, käskee tai muuten yllyttää toista henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekemiseen taikka lupautuu tai tarjoutuu tekemään sen. Tässäkin rikoksen tulee olla riittävän yksilöity etenkin kohteeltaan. Yllyttämisen tyyppitilanteina pykälässä mainitaan palkkaaminen, jossa yllyttäjä tarjoaa toiselle jonkin edun rikoksen tekemisestä, sekä käskeminen, joka voi tulla kyseeseen esimerkiksi jengi- tai järjestäytyneessä rikollisuudessa, jolloin yllyttäminen voi kohdistua myös tiettyyn henkilöjoukkoon. Tällöin vaaditaan kuitenkin, että käskijällä on tuohon joukkoon kuuluviin nähden sellainen käskyvalta, että on ennakoitavissa, että käskyä myös noudatetaan. Kolmannessa kohdassa mainittua muuta yllyttämistä voi olla esimerkiksi painostaminen, kiristäminen, uhkaileminen ja muu vaikuttaminen. Yllyttäminen ei edellytä rikoksentekopäätöksen syntymistä yllytetyssä, mutta rangaistavan yllyttämisen henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekemiseen tulee olla vakavasti otettava, ei pelkkää leikinlaskua tai uhoamista.

Kohdassa mainitut lupautuminen ja tarjoutuminen rikoksen tekemiseen ovat rikoksen potentiaalisesti toteuttavan henkilön tahdonilmauksia ja myös ne voivat jäädä yksipuolisiksi eli vastuun edellytyksenä ei ole, että lupautuminen tai tarjoutuminen otettaisiin vastaan tai että siitä edes oltaisiin kiinnostuneita. Lupautumisen ja tarjoutumisen tulee kuitenkin olla vakavasti otettava eikä pelkästään pilailua tai uhoamista. Yleinen valmius henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekemiseen ja sen ilmoittaminen eivät vielä riitä rangaistusvastuun syntymiseen.

Valmistelu voi olla hyvin monenlaista toimintaa, kuten oikeuskäytännössä on havaittu. Kaikille valmistelurikoksen tekotavoille yhteisenä yleisenä edellytyksenä on, että tekijä toimii henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekemistä varten, mikä edellyttää, että tekijän subjektiivisen tarkoituksen on kohdistuttava nimenomaan kyseisten rikosten tekemiseen. Lisäksi edellytetään, että tekijän tarkoitusperät kyetään kiinnittämään ulkoisesti havaittaviin seikkoihin.

Pykälän toisen momentin mukaan henkilöä ei kuitenkaan voida syyttää rikoksen valmistelusta, jos vaara rikoksen toteuttamisesta on ollut muista kuin satunnaisista syistä vähäinen taikka jos henkilö on vapaaehtoisesti luopunut rikoksen valmistelusta, estänyt sen jatkumisen tai muuten poistanut oman toimintansa merkityksen rikoksen valmistelussa.

Elisa Trejtnar
varatuomari, Helsinki
Lakiasiaintoimisto Haanpää Oy
hclaw.fi

Mikä on lähisuhdeväkivallan uhrin oikeus saada korvausta valtiolta oikeudenkäynti-kuluihinsa?

Lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL) 2 luvun 1 a §:n mukaan tuomioistuin voi määrätä asianomistajalle eli rikoksen uhrille oikeudenkäyntiä varten avustajan silloin, kun kyse on tietyistä henkeen tai terveyteen kohdistuvista rikoksista, ja avustajan määräämistä on asianomistajan ja rikoksesta epäillyn välinen suhde huomioon ottaen pidettävä perusteltuna. Tällaisia henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia ovat tappo, murha, surma, lapsensurma, pahoinpitely sekä törkeä pahoinpitely.

Avustajan määräämistä on pidettävä asianomistajan ja rikoksesta epäillyn välinen suhde huomioon ottaen perusteltuna erityisesti lähisuhdeväkivalta-tapauksissa. Lisäedellytyksenä avustajan määräämiselle on, että lähisuhdeväkivallan uhrilla eli oikeudenkäynnin asianomistajalla on oikeudenkäynnissä vaatimuksia. Joskus tuomioistuin joutuu arvioimaan, milloin kyseessä on sellainen tilanne, että väkivalta voidaan katsoa lähisuhteessa tapahtuneeksi.

Edellä kuvatuissa lähisuhdeväkivaltaa koskevissa tilanteissa tuomioistuin voi määrätä asianomistajalle avustajan jo esitutkintaa varten.

Lisäksi tuomioistuin voi määrätä asianomistajalle oikeudenkäyntiavustajan esitutkintaa ja, silloin kun asianomistajalla on vaatimuksia syyttäjän ajamassa asiassa, oikeudenkäyntiä varten silloin, kun kyse on tietyistä seksuaalirikoksista, jollei avustajan määräämistä pidetä erityisestä syystä tarpeettomana. Samoin avustaja on mahdollista määrätä henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvissa rikosasioissa, jos se rikoksen vakavuus, rikoksen uhrin henkilökohtaiset olosuhteet ja muut seikat huomioiden on perusteltua. Mikäli käräjäoikeus katsoo, että lähisuhteen kriteerit eivät täyty, oikeudenkäyntiavustajan voi saada myös tämän kohdan perusteella. Tuomioistuimella on harkintavalta näissä tilanteissa.

Edellä kuvatuissa tilanteissa asianomistajalle määrätään avustaja hänen tuloistaan riippumatta ja avustajan palkkio ja kulut maksetaan valtion varoista.

Avustajan määräystä kannattaa aina hakea, jos arvelee, että siihen on mahdollisuus. Helpointa on hakeutua asianajajan tai oikeudenkäyntiluvan saaneen lakimiehen luokse, joka tekee hakemuksen ja arvioi tarvittaessa muita mahdollisuuksia kattaa oikeusavustajan kuluja.

Mikäli kyse ei ole edellä kuvatunlaisista rikoksista taikka tuomioistuin ei muusta syystä katso avustajan määräämistä asianomistajalle tarpeelliseksi ROL:n perusteella, on lähisuhdeväkivallan uhrilla mahdollisuus saada yleistä oikeusapua, jos oikeusapulaissa säädetyt edellytykset oikeusavun saamiselle täyttyvät.

Oikeusapua annetaan valtion varoin henkilölle, joka tarvitsee asiantuntevaa apua oikeudellisessa asiassa, ja joka taloudellisen asemansa vuoksi ei kykene itse suorittamaan sen hoitamisen vaatimia menoja. Oikeusapua on mahdollista saada korvauksetta tai tiettyä omavastuuosuutta vastaan hakijan taloudellisen aseman perusteella.

Hakijan taloudellinen asema arvioidaan hänen kuukausittain käytettävissään olevien varojen ja varallisuuden perusteella. Käyttövara lasketaan lähtökohtaisesti hakijan ja hänen puolisonsa kuukausittaisten tulojen, välttämättömien menojen ja elatusvelvollisuuden perusteella. Mikäli asianomistajalla on hänen oikeudenkäyntikulunsa kattava oikeusturvavakuutus, on se ensisijainen oikeusapuun nähden. Oikeusapua on kuitenkin mahdollista saada oikeusturvavakuutuksen omavastuuosuuteen, mikäli hakijalla on oikeus oikeusapuun korvauksetta. Oikeusapulaskurin avulla voi myös itse tarkistaa, onko oikeutettu oikeuapuun: https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/koelaskelma

Mika Haavisto
asianajaja, Turku
Asianajotoimisto Kivikoski & Haavisto

Turvallista syksyä!

Väkivaltatyön malli toimii teorian lisäksi myös käytännössä

TEKSTI: Janiina Mieronkoski
RIKUn toiminnanohjaaja,
Länsi-Uudenmaan palvelupiste.

Paras tapa ehkäistä väkivaltaa on puhua siitä. Lohjalle on rakenteilla pysyvä pari- ja lähisuhdeväkivaltatyön malli

Lohjalla käynnistyi syksyllä 2018 uusi palvelumalli, jossa autetaan perheessä tai lähisuhteessa väkivaltaa kokeneita aikuisia ja lapsia. Palveluissa autetaan myös henkilöitä, jotka ovat huolissaan omasta väkivaltaisesta tai uhkaavasta käytöksestään tai jotka ovat jo käyttäneet väkivaltaa perhe- tai lähisuhteissaan.

Kaste-hanke esikuvana

Sosiaalihuoltolaki velvoittaa kuntia järjestämään palveluja lähisuhdeväkivallasta aiheutuneen tuen tarpeeseen. Aikanaan tehdyn tilannekartoituksen yhteydessä todettiin, ettei Lohjalla ollut saatavissa kohdennettua apua perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan.

Joulukuussa 2015 Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksella (THL) esiteltiin Etelä- Savon alueen Kaste-hanketta. Siinä perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyö oli rakennettu kuntien

Lohjan väkivaltatyön verkostotapaamisen osallistujia. Mukana avainhenkilöitä, Move!-työntekijöitä, Trappan-työntekijöitä, MARAK-työryhmän jäseniä. Kuvassa keskellä kouluttaja Jarmo Romo ja Lohjan Jaana Tuomi-Karēn. Kuva: Janiina Mieronkoski

> KEVÄÄSTÄ 2018 LÄHTIEN HYVINVOINNIN PALVELUALUEELLE KOULUTETTIIN AVAINHENKILÖITÄ PARI- JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN UHRIEN AUTTAMISEKSI”

peruspalveluihin väkivaltatyön järjestökentän tuella. Lohjan kaupungin perusturvan johtoryhmän mielestä se oli tärkeä ottaa käyttöön myös Lohjalla.

Työntekijöitä on koulutettu väkivallan puheeksi ottamiseen

Keväästä 2018 lähtien hyvinvoinnin palvelualueelle koulutettiin avainhenkilöitä pari- ja lähisuhdeväkivallan uhrien auttamiseksi. Lisäksi on koulutettu Move!-työntekijöitä väkivallan tekijöiden sekä lisää Folkhälsanin kouluttamia Trappan-työntekijöitä väkivaltaa kokeneiden lasten tueksi. Syksystä 2018 lähtien on Lohjan sosiaalitoimen, terveydenhuollon ja koulutoimen ammattilaisia koulutettu tunnistamaan ja ottamaan puheeksi perhe- ja lähisuhdeväkivalta.

Puheeksioton- ja tunnistamisen koulutuksien jälkeen osa vapaaehtoisista on kouluttautunut avainhenkilöksi. Tämän jälkeen jotkut ovat myös jatkaneet kouluttajakoulutukseen. Koulutusten rakennetta koordinoi Lohjan perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori tiiviissä yhteistyössä Viola ry:n kanssa.

– Täällä Lohjalla on ollut sellainen tahtotila kenttätason työntekijöistä johtotason päättäjiin saakka, että tämä asia hoidetaan, kiittelee Lohjalla avainhenkilöitä ja MOVE!-työntekijöitä kouluttanut **Jarmo Romo** Mikkelin Viola ry:stä.

Romon mukaan väkivaltatyössä on tärkeää, että työntekijä jaksaa sitkeästi ottaa väkivallan puheeksi yhä uudestaan asiakkaan kanssa. – Tärkeätä on, että jaksetaan tehdä sitä työtä, jaksetaan puhua siitä samasta asiasta uudestaan ja uudestaan ja odottaa kärsivällisesti, että asiat etenevät. Tällä väkivaltatyön saralla työtä on tietysti vielä paljon tehtävänä, sanoo Romo.

Lohja mukaan MARAK:iin

THL:n koordinoima moniammatillinen MARAK-riskienarviointimalli on tarkoitettu avuksi vakavan parisuhdeväkivallan uhreille. MARAK-työryhmän kokouksessa asiakkaalle tehdään toimenpidesuunnitelma hänen arjen turvaamiseksi. Lohja on ollut mukana MARAK-toiminnassa syksystä 2018 lähtien. Tuolloin työryhmän jäsenet saivat koulutusta vakavan pari- ja lähisuhdeväkivallan riskien kartoittamiskyselyn tekoon ja uuden työryhmän toiminnan käynnistämiseen.

Väkivaltatyö edellyttää koordinointia

Lohjalla väkivaltatyötä koordinoi kaupungin perheneuvolan johtavan perheneuvojan tehtävästä virkavapaalla oleva **Jaana-Tuomi-Karén**. Väkivaltatyön koordinaattorilla on ollut tärkeä osa Lohjan mallin rakentumisessa ja koulutuksen järjestämisessä kaupungin työntekijöille. Määräaikainen koordinaattorin toimi kestää näillä näkymin

”LOHJAN AVAINHENKILÖT JA MUUT AMMATTILAISET OSAAVAT NYKYISIN PAREMMIN OHJATA VÄKIVALTAA KOKENEITA ASIAKKAITA”

kesäkuun 2020 loppuun saakka, ja tehtävän jatkuminen on rahoituksen varassa. Vielä ei ole varmuutta siitä, kuinka työ jatkuu, ellei tehtävälle löydy jatkossa rahoitusta.

– Rahoituksen löytäminen kokoaikaiselle koordinaattorille on ollut työlästä. Se on valitettavaa, sillä moniammatillisessa ja kaikkia ikäryhmiä palvelevassa väkivaltatyössä koordinaatio on tarpeellista, sanoo Tuomi-Karén, joka on ollut Lohjan mallin kehittämisessä mukana hankkeen alusta lähtien.

Rikosuhripäivystys yhteistyökumppanina

Rikosuhripäivystyksessä (RIKU) on tehty pitkään töitä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneitten asiakkaiden auttamiseksi. RIKU on mukana Lohjan mallin väkivaltatyössä ja edustettuna myös kaupungin MARAK-työryhmässä ja väkivaltatyön ohjausryhmässä.

Kaupungin työntekijöille järjestettyjen koulutusten ja erityisesti väkivallan ehkäisyn yhteistyömallin myötä asiakkaiden auttamiseen on saatu paremmat työkalut. Lohjan avainhenkilöt ja muut ammattilaiset osaavat nykyisin paremmin ohjata väkivaltaa kokeneita asiakkaita esimerkiksi RIKUn avun piiriin ja yhteistyö asiakasasioissa on kehittynyt toimivaksi – myös käytännössä. Ⓡ

MARAK-työryhmä Lohjalla

MARAK-työ on tarkoitettu vakavan parisuhdeväkivallan uhreille ja palveluun ohjataan avainhenkilöiden kautta. MARAK:iin kuuluu toimenpidesuunnitelma väkivallan uhrin auttamiseksi ja suojelemiseksi.

Lohjan työryhmässä on mukana Folkhälsanin Villa Familian turvakoti, poliisi, Rikosuhripäivystys, lastensuojelu, aikuissosiaalityö, Lohjan vuokra-asunnot, terveyskeskus, päihdeklinikka, Perheasiain neuvottelukeskus, perheneuvola, ikääntyneiden palvelut ja perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori.

Våldsförebyggande modellen fungerar även i praktiken

Det bästa sättet att förebygga våld inom familjer och i nära relationer är att ta det till tals. I Lojo bygger man upp en bestående modell för det våldsförebyggande arbetet

Text: Janiina Mieronkoski

På hösten 2018 lanserades en ny servicemodell i Lojo för att bättre hjälpa vuxna och barn som upplevt våld inom familjen eller i nära relationer. Tjänsten erbjuder också hjälp för personer som är bekymrade för sitt eget våldsamma eller hotfulla beteende eller som har använt våld i sin familj eller i sina nära relationer.

Kaste-projekt som förebild

Socialvårdslagen förpliktar kommunerna att ordna tjänster för behovet av stöd till följd av våld i nära relationer. I en tidigare kartläggning konstaterades att Lojo inte kunde erbjuda riktat stöd när det gällde våld inom familjer och i nära relationer.

I december 2015 presenterades på Institutet för hälsa och välfärd (THL) ett Kaste-projekt från Södra Savolax. Där hade arbetet mot våld inom familjer och i nära relationer byggts upp i kommunens bastjänster med stöd av tredje sektorns aktörer för våldsförebyggande. Ledningsgruppen för grundtrygghet i Lojo stad ansåg det viktigt att ta i bruk modellen även i Lojo.

Anställda har utbildats i att ta till tals våld

Sedan våren 2018 har anställda inom sektorn Välfärd utbildats till nyckelpersoner för att hjälpa offer för partnervåld och våld i nära relationer. Därtill har Move!-arbetare utbildats för att hjälpa våldsutövare. Fler anställda har även gått Folkhälsans Trappan-arbetarutbildning för att hjälpa barn och unga som upplevt våld. Sedan hösten 2018 har anställda inom social- och hälsovårdsservicen samt bildningsväsendet utbildats för att kunna identifiera och ta våld till tals inom familjen och i nära relationer.

Vissa anställda har vidareutbildat sig till nyckelpersoner efter att ha gått de grundläggande utbildningarna i att identifiera och ta till tals våld. En del av dessa utbildade har även deltagit i en utbildarutbildning.

Utbildningsstrukturen samordnas av koordinatorn för arbetet mot våld inom familjer och i nära relationer i Lojo i nära samarbete med Viola ry.

Koordinering av det våldsförebyggande arbetet behövs

Jaana Tuomi-Karén fungerar till slutet av juni 2020 som heltidsanställd koordinator för det våldsförebyggande arbetet i Lojo, men efter det är finansieringen för arbetsuppgiften oklar.

– Målet är att bygga en permanent modell för arbetet mot våld inom familjen och i nära relationer i Lojo. För att denna målsättning ska uppnås förutsätts att någon även i fortsättningen ansvarar för koordineringen av det våldsförebyggande arbetet, menar Tuomi-Karén.

MARAK nu även i Lojo

MARAK-metoden, som nationellt koordineras av THL, är avsedd att hjälpa personer som blivit offer för allvarligt partnervåld. Efter den inledande riskbedömningen kan ärendet föras vidare till det mångprofessionella MARAK-mötet. Vid mötet utarbetas en säkerhetsplan med olika åtgärder för att trygga klientens livssituation.

MARAK- verksamheten startades upp i Lojo under hösten 2018. Deltagarna i Lojos MARAK-arbetsgrupp fick då utbildning gällande själva metoden samt gällande ifyllandet av riskbedömningsblanketten för allvarligt partnervåld. I Lojos arbetsgrupp deltar förutom ett flertal av stadens egna representanter från olika sektorer även representanter från polisen, Folkhälsans skyddshem Villa Familia, Familjerådgivningscentralen, Lohjan Vuokra-asunto Oy (Lojo hyresbostäder) och Brottsofferjouren.

Brottsofferjouren som samarbetspart

Inom Brottsofferjouren (RIKU) har man redan länge arbetat med att hjälpa personer som upplevt våld inom parrelationer och nära relationer. RIKU deltar aktivt i det våldsförebyggande arbetet i Lojo och är representerat både i MARAK-arbetsgruppen och i styrgruppen för det våldsförebyggande arbetet.

Tack vare att man inom Lojo stad har utvecklat tjänster och samarbete specifikt för det våldsförebyggande arbetet och att det har ordnats så mycket utbildning av de professionella, har man fått bättre verktyg att hjälpa klienter som upplevt våld. Nyckelpersonerna och även andra professionella har också lärt sig hänvisa klienter till bland annat RIKUs tjänster och samarbetet gällande klientärenden fungerar nu bättre - även i praktiken.

Yhteystiedot: riku.fi/yhteystiedot

KESKUSTOIMISTO
keskustoimisto@riku.fi
Maistraatinportti 4 A 4. krs
00240 Helsinki

Leena-Kaisa Åberg
toiminnanjohtaja
050 3378 703

Jaana Koivukangas
kehitysjohtaja
040 512 9335

Sami Liukkonen
viestintäpäällikkö
RIKU-lehden toimitussihteeri
050 432 9998

Ira Johnsson
assistentti
040 646 3122

Maatu Arkio-Lampinen
palvelutomintojen kehittämispäällikkö
040 6744 895

Jenni Kreivi
suunnittelija
040 632 4191

Raija Kontunen
projektisuunnittelija
040 670 5344

Ihmiskaupan uhrien auttamistyö
Pia Marttila
erityisasiantuntija
040 630 9669

Saara Pihlaja
erityisasiantuntija
040 621 2443

Katarina Iskala-Blomster
suunnittelija
040 620 1062

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
etelasuomi@riku.fi
Maistraatinportti 4 A 4. krs
00240 Helsinki
Vastaaja: (09) 4135 0550

Jenni Lehtonen
aluejohtaja
050 583 5331

Pääkaupunkiseudun palvelupiste
Maistraatinportti 4 A 4. krs 00240 Helsinki

Anne Veijola
toiminnanohjaaja
040 523 0595

Elina Potka
toiminnanohjaaja
0400 971 940

Piia Kanniainen-Anttila
toiminnanohjaaja
040 672 0988

Titta Räsänen
toiminnanohjaaja
040 704 4502

Marja Lönnroth-Olin
toiminnanohjaaja, handledare
(betjänar även på svenska)
Palvelut Vantaalla
040 569 4648

Keski-Uudenmaan palvelupiste
Sibeliuksenkatu 18, 04400 Järvenpää

Tuija Hellsten
toiminnanohjaaja
0400 875 395

Päijät-Hämeen palvelupiste
Loviisankatu 14 A 3, 15100 Lahti

Kati Ulmala
toiminnanohjaaja
050 402 1158

Ann-Mari Lainio
toiminnanohjaaja
040 628 0990

Kymenlaakson palvelupiste
Keskikatu 13, 3.kerros,
45100 Kouvola

Marjukka Suurpää
toiminnanohjaaja
050 0981 837

Länsi-Uudenmaan palvelupiste
Laurinkatu 51 A 3, 2.kerros
08100 Lohja

Janiina Mieronkoski
toiminnanohjaaja,
handledare
(betjänar även på svenska)
040 351 8500

Porvoon seudun palvelupiste
Papinkatu 19, 06100 Porvoo

Mette Salvesen
toiminnanohjaaja, handledare
(betjänar även på svenska)
040 652 8341

ITÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
itasuomi@riku.fi
Siltakatu 14 b 26
80100 Joensuu

Jaana Rossinen
aluejohtaja
040 507 0795

Joensuun palvelupiste
Siltakatu 14 B 26, 80100 Joensuu

Annariina Tahvanainen
toiminnanohjaaja
040 725 6001

Savonlinnan palvelupiste
Olavinkatu 40 A, 57130 Savonlinna

Taru Piiroinen
toiminnanohjaaja
044 075 6798

Kuopion palvelupiste
Niiralankatu 7-9, 70600 Kuopio

Eila Kersalo
toiminnanohjaaja
050 557 6712

Sari Nykänen
toiminnanohjaaja
050 557 6711

Mikkelin palvelupiste
Porrassalmenkatu 19 B 31, 50100 Mikkeli

Liisa Haapea
toiminnanohjaaja
0400 922 310

Lappeenrannan palvelupiste
Kirkkokatu 1
53100 Lappeenranta

Maarit Kuntola
toiminnanohjaaja
050 501 7994

LAPIN ALUETOIMISTO
lappi@riku.fi
Maakuntakatu 29-31 B 3. krs
96200 Rovaniemi

Päivi Alanne-Kunnari
aluejohtaja
0400 979 175

Rovaniemen palvelupiste
Maakuntakatu 29–31 B 3.krs
96200 Rovaniemi

Jenny Ruotanen-Kolistaja
toiminnanohjaaja
0400 979 026

Katri Turunen
toiminnanohjaaja
040 775 3538

Jutta Salmela
avustava toiminnanohjaaja

Meri-Lapin palvelupiste
Kaivokatu 5, 94100 Kemi
Hannele Mäkiollitervo
toiminnanohjaaja
040 631 8550

Itä-Lapin palvelupiste
Unarintie 13 B, 99600 Sodankylä

Jonna-Tuulia Julkunen
toiminnanohjaaja
0400 970 081

Ylä-Lapin palvelupiste
Ivalontie 10, 99800 Ivalo

Katja Huotari
toiminnanohjaaja
040 669 5383

sähköpostit:

etunimi.sukunimi@riku.fi

riku.fi

LOUNAIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
lounaissuomi@riku.fi
Yliopistonkatu 24 C 46
20100 Turku

Tiina Rantanen
aluejohtaja
050 551 5055

Turun palvelupiste
(02) 235 5055
Yliopistonkatu 24 C 46,
20100 Turku

Leila Taipale
toiminnanohjaaja
050 340 3580

Sirkku Opacic
toiminnanohjaaja
050 440 8126

Kirsi Tolvas
avustava toiminnanohjaaja

Tuula Kiviniemi,
toiminnanohjaaja handledare
Ruotsinkielisten palveluiden kehittäminen
050 476 0733

Salon palvelupiste
Kirkkokatu 10, 24100 Salo

Päivi Pääkkönen
toiminnanohjaaja
050 516 6144

Porin palvelupiste
Antinkatu 8, 28100 Pori

Tuija Mäntylä
toiminnanohjaaja
050 593 6706

Rauman seudun palvelupiste
Aittakarinkatu 21, 26100 Rauma

Heidi Väkiparta
toiminnanohjaaja
050 375 5338

LÄNSI-SUOMEN ALUETOIMISTO
lansisuomi@riku.fi
Raastuvankatu 25
65100 Vaasa

Sari Somppi
aluejohtaja
050 572 9265

Vaasan seudun palvelupiste
Raastuvankatu 25, 65100 Vaasa

Nina Jansson
toiminnanohjaaja,
handledare/svenskspråkig service
0440 371 050

Maria Avcilar
toiminnanohjaaja
0400 175 269

Kokkolan seudun palvelupiste
Pitkänsillankatu 12, 67100 Kokkola

Marja Lager
toiminnanohjaaja
0440 548 265

Seinäjoen seudun palvelupiste
Kalevankatu 12 B A 16,
60100 Seinäjoki

Tiina Autio
toiminnanohjaaja
040 350 3923

Ålands serviceställe
Torggatan 26 A,
AX-22100, Mariehamn, Åland

Ann Kvarnström
handledare
045 734 557 77

POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
pohjoissuomi@riku.fi
Vanhantullinkatu 2
90100 Oulu

Maarit Saukko
aluejohtaja
040 543 3495

Oulun seudun palvelupiste
Vanhantullinkatu 2, 90100 Oulu

Tanja Korkala
toiminnanohjaaja
044 7868894

Inka Poikela
toiminnanohjaaja
050 3247178

Kajaanin seudun palvelupiste
Välikatu 1 B 26, 87100 Kajaani

Jaana Vanhala
toiminnanohjaaja
040 822 5200

Jouni Kananen
toiminnanohjaaja
050 599 0279

Kuusamon palvelupiste

Jouni Kananen
toiminnanohjaaja
050 599 0279

Raahen seudun palvelupiste
Ollinkalliontie 3 2. krs, 92150 Raahe
040 543 3495

SISÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
sisasuomi@riku.fi
Nalkankatu 12 G, 2. krs
33200 Tampere

Katariina Westman
aluejohtaja
050 421 0236

Pirkanmaan palvelupiste
Nalkankatu 12 G, 2. krs
33200 Tampere
050 309 1551

Jukka Aho
toiminnanohjaaja
050 448 1792

Katja Sivill
toiminnanohjaaja
050 309 2993

Marjo Pahkala
toiminnanohjaaja
045 802 4834

Tarja Plihtari
toiminnanohjaaja
050 525 8263

Kanta-Hämeen palvelupiste
Suomen kasarmi 2, 1. krs
13100 Hämeenlinna

Tuulikki Järvelä
toiminnanohjaaja
050 378 2877

Jyvässeudun palvelupiste
Asemakatu 2, 2. krs
40100 Jyväskylä

Lea Manninen
toiminnanohjaaja
(014) 266 7150
050 368 0188

Sastamala-Huittisten palvelupiste
Kriisikeskus Tukitalo
Puistokatu 2, 38200 Sastamala

Tiina Iso-Aho
toiminnanohjaaja
(03)5120 501